

Prokuratuuri aastaraamat 2018

Vasakpoolne paan:

Aastaraamatu leht:

[Riigi peaprokurööri pöördumine](#) [1]

Aastaraamatu leht:

[Prokuratuuri väärtused ja strateegilised eesmärgid](#) [2]

Aastaraamatu leht:

[Prokuratuuri tegevus 2018. aastal](#) [3]

Aastaraamatu leht:

[Lähisuhtevägivalla kuritegudes läbiviidud kriminaalmenetluste analüüs](#) [4]

Aastaraamatu leht:

[Üldmenetluse süüdistusaktide analüüs](#) [5]

Aastaraamatu leht:

[Õiguslikud probleemid psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetluses](#) [6]

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [7]

Põhja RP leht (kaart):

[Põhja ringkonnaprokuratuur](#) [8]

Viru RP leht (kaart):

[Viru ringkonnaprokuratuur](#) [9]

Lääne RP leht (kaart):

[Lääne ringkonnaprokuratuur](#) [10]

Lõuna RP leht (kaart):

[Lõuna ringkonnaprokuratuur](#) [11]

I korrus leht (maja):

[2018 riigiprokuratuuri järelevalveosakonnas](#) [12]

II korrus leht (maja):

[2018 riigiprokuratuuri süüdistusosakonnas](#) [13]

Parempoolne paan:

Aastaraamatu leht:

[Prokuratuuri aasta numbrites](#) [14]

Aastaraamatu leht:

[Millised on kõige mõjukamad lood?](#) [15]

Aastaraamatu leht:

[Rahvusvaheline koostöö](#) [16]

Aastaraamatu leht:

[Prokuratuuri aastaraamat 2017](#) [17]

100. sünnipäeva tähistamine kestis kogu aasta

Koos Eesti Vabariigi esimese ajutise valitsuse liikmetega nimetati 1918. aasta 11. novembril Jaan Teemant Eesti Vabariigi esimeseks riigiprokuröriks. Seda kuupäeva peab prokuratuur oma sünnipäevaks.

Esimest korda võtsime juubeli tähistasime ühiselt kõne alla 2015. aasta üldkogul. Muidugi otsustasime pidada maha ühe korraliku peo, aga selle kõrval täita kogu juubeliaasta koostegutsemist pakkuvate ettevõtmistega: matk, rändnäitus, ajaloo jäädvustamine-tutvustamine ja kõvade kaante vahele talletamine.

Juubelikomisjon, kuhu kuulusid esindajad kõigist ringkondadest, hakkas koos käima 2016. aasta sügisel. Ideid laekus rohkesti, nii et nende seast lõpliku valiku tegemine oli paras päikel. Osa neist muutus, osa teostus ja osa jääb ootama järgmist juubelit.

Juubeliaasta sai avalöögi 2017. aasta novembris Pärnus Kuninga tänava põhikoolis, kus aegade jooksul on õppinud paljud Eesti suurkujud, teiste seas ka Eesti esimene prokurör Jaan Teemant. Tema elu ja tööd tutvustava stendi avasid Pärnus koos prokuratuur ja advokaat. Jaan Teemantil, mitmekülgse riigimehel ja õigusteadlasel, oli sel sügisel 145. sünniaastapäev.

Prokuratuuri ajaloo põhjalikumaks jäädvustamiseks võtsime ühendust õigusajaloolase Toomas Anepaioga. Valmis rändnäitus „100 aastat inimeste kaitsel“, mis juubeliaastal tegi ringi peale kogu Eestile. Näitust sai vaadata Tallinnas, Narvas, Paldiskis, Pärnus ja Tartus. Näituse kujundas loovagentuur Velvet, kes sai selle eest 2018. aasta disainiauhindade konkursil graafilise disaini kategoorias hõbemedali.

„Oma sajandat sünnipäeva tahame tähistada sellega, et näidata, kes oleme ja kust tuleme, ikka selleks, et igaüks usuks Eesti õigussüsteemi ja et need, kes kuriteo tõttu haiget on saanud, tahaksid ja julgeksid riigi poole pöörduda, sest nad tunnevad meid ning teavad, et tahame ja saame aidata,“ ütles näitust avades riigi peaprokurör Lavly Perling.

Koostöös Riigikohtuga nägi trükivalgust biograafiline leksikon „Kohtunikud, kohtu-uurijad ja prokurörid 1918–1940“. Kogumiku autor oli samuti Toomas Anepaio.

Valmis rändnäitus „100 aastat inimeste kaitsel“, mis juubeliaastal tegi ringi peale kogu Eestile

35. Eesti õigusteadlaste päevade toimkonna koosseisu kuulus Eesti Juristide Liidu, Eesti Akadeemilise Õigusteaduse Seltsi, Justiitsministeeriumi, Riigikohtu, Tartu Ülikooli õigusteaduskonna, Eesti Advokatuuri ja teiste kõrval ka Riigiprokuratuuri liikmeid.

Omamoodi sümbolne oli kolme Balti riigi peaprokuröride kohtumise toimumine Tallinnas.

Me kõik tähistasime oma vabariikluse ja seega ka prokuratuuride 100. sünnipäeva. Seadsime üheskoos plaane, kuidas minna vastu järgmisele sajale aastale.

Juubeli auks käivitasime ilusa nimega matkamängu „Õiguse tulega ümber Eesti“. Mäng seisnes selles, et meie allüksused, sõpruskonnad või muud grupid sooritasid mitmesuguseid retki looduslikult või kultuuriliselt põnevates kohtades. Meie head koostööpartnerid Registrite ja Infosüsteemide Keskusest meisterdasid veebirakenduse, mille abil saime oma fotosid ja muljeid töökaaslastega jagada.

Päris õiget aastapäeva 11. novembril tähistas iga ringkonnaprokuratuur n-õ oma pere ringis, oli selleks siis pidulik kohvilaud või akadeemiline loeng. Ühendavaks lüliks sai vastvalminud rinnamärgi jagamine.

Aastapäevapidu pidasime 23. novembril Tartus, Eesti Rahva Muuseumis. „Hea ja uhke tunne on. Vahel on raske, aga see mõte, et meile on antud võimalus aidata ja kaitsta inimesi, annab meile jõudu olla ise ühtaegu hooliv ja tugev,“ ütles sel puhul riigi peaprokurör Lavly

Perling.

Carol Merzin
personalitalituse nõunik

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [18]

Tunnuspilt:

Prokuratuuri ajalugu tutvustava näituse "100 aastat inimeste kaitsel" avamine TTÜs

2018 riigiprokuratuuri järelevalveosakonnas

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2018](#) [20]

Järelevalveosakonna üks suurim väljakutse oli prokuratuuri uue infosüsteemi PRIS rakendamine 2018. aasta maikuust. Selle projektiga tegelesid koos Registrate ja Infosüsteemide Keskuse töötajatega riigiprokurör Tristan Ploom ja abiprokurör Mari Luuk. Palju panustas projekti õnnestumisse ka ringkonnaprokurör Rainer Amur Lääne Ringkonnaprokuratuurist. Uue süsteemi rakendamisel olid usinamad vealeidjad Alan Rüütel ja Mari Aak Põhja Ringkonnaprokuratuurist. M. Luuk viis terve suve ja sügise läbi koolitusi nii prokuröridele kui ka uurijatele, sest PRISi hakkasid kasutama ka KAPO, MTA, Justiitsministeeriumi vanglate osakonna, Konkurentsiameti, Keskkonnainspeksiooni ja Sõjaväepolitsei töötajad. Vaatamata suurtele komistuskividele projekti elluviimisel hakkas uus süsteem tööle, mistõttu suleti 31.12.2018 meid alates 01.02.2004 teenindanud riiklik kriminaalmenetlusregister lõplikult.

Vaatamata sellele, et kuritegevuse vähenemise tõttu oli vähem ka prokuröride tehtud menetlusotsuseid, kaebuste arv mõnevõrra hoopis suurenes. 2018. aastal lahendas järelevalveosakond 630 kaebust (2017. aastal oli neid 607), mis olid esitatud prokuröride vastuvõetud lahendite ja toimingute suhtes kriminaalmenetluste läbiviimisel. Kaebustest rahuldati 110 (18%), mille tulemusena eelnev prokuröri lahend tühistati.

Jälitustegevuse või jälitustoimingust teavitamise või selle andmetega tutvustamise kohta lahendas osakond üheksa kaebust, millest rahuldati neli. Kõik need rahuldamisid olid seotud kaebustega jälitusandmete tutvustamata jätmise suhtes. Nendel juhtudel olid prokuröride väljaantud tutvustamata jätmise load põhistamata, ka ei suutnud loa välja andnud prokurörid ammendavalt vastata täiendavale järelepärimisele. Seetõttu tuligi anda korraldus jälitusandmete tutvustamiseks.

Vaatamata sellele, et kuritegevuse vähenemise tõttu oli vähem ka prokuröride tehtud menetlusotsuseid, kaebuste arv mõnevõrra hoopis suurenes

Lisaks kaebustele lahendas osakond 11 kuriteoteadet prokuröride endi tegevuse suhtes, milles kõigis jäi kriminaalmenetlus alustamata. Samuti jäid rahuldamata kõik neli prokuröride suhtes esitatud taandamistaotlust.

Palju tuli 2018. aastal lahendada süüteomenetlusega tekitatud kahjude (SKHS) taotlusi, neid oli kokku 21. Neist rahuldati neli järgmistel põhjustel.

1. Põhja Ringkonnaprokuratuuri kriminaalasjas nr 16230102083 lõpetati vägistamises kahtlustatava suhtes menetlus kuritegu leidmata (KrMS § 199 lg 1 p 1 alusel KarS §-s 141 ettenähtud kuriteo toimepanemises). Inimene oli viibinud nii vahi all kui ka oli tema suhtes kohaldatud elektroonilist järelevalvet. Seega tekkis tal õigus esitada SKHS § 5 alusel kahjunõue riigile. Vaidlus keskendus peaausjalikult sellele, kas elektroonilise valve aja eest on isikul õigus nõuda saamata jäänud töötasu ja üüriarve hüvitamist, sest nii töökoht kui üüripind olid teises linnas. Riigiprokuratuur leidis, et selline õigus inimesel on, sest elektroonilise valve all olemine kohustas teda viibima Tallinnas, mistõttu ei saanud ta sõita tööle teise linna ega seal elada. Koos kaitsjakuludega hüvitati kahju summas 29 658 eurot.
2. Viru Ringkonnaprokuratuuri kriminaalasjas nr 17244001047 kohaldati kinnipeetavale KrMS § 143-1 alusel nelja nädala kestel lisapiiranguid, kuid seda olukorras, kus kahtlustust ei olnud kinnipeetule esitatud. SKHS § 11 lg 2 järgi hüvitatakse § 7 alusel füüsilisele isikule mittevaraline kahju juhul, kui kahjustatud on tema eraelu puutumatus. Eraelu puutumatus kui põhiõigus on sätestatud põhiseaduses, mille § 26 kohaselt on igaühel õigus perekonna- ja eraelu puutumatusel. Seega leiab Riigiprokuratuur, et KrMS § 143¹ lg 1 eksliku kohaldamisega kaasneb üldjuhul eraelu puutumatus kahjustamine. SKHS § 11 lg 3 järgi mittevaralise kahju tekkimist eeldatakse. Seega rahuldab Riigiprokuratuur taotluse osaliselt ja hüvitas kahju summas 400 eurot (taotleti 5000 eurot).
3. Viru Ringkonnaprokuratuuri kriminaalasjas nr 12233000061 tunnistas ringkonnaprokuratuur, et mõistlikku menetlusaega oli ühe aastaga ületatud, ja vabandas menetluse all olnud inimese ees. Vaidlus Riigiprokuratuuris käis selle üle, kas vabandus on kahju hüvitamiseks piisav. SKHS § 11 lg 5 kohaselt on ebamõistliku menetlusaja korral mittevaralise kahju hüvitis iga viivitatud aasta eest nõude esitamise kuule eelnenud Statistikaameti avaldatud kvartali keskmine kuupalk. Seega leidis Riigiprokuratuur, et ebamõistliku menetlusaja korral alates ühest aastast ei piisa kahju hüvitamiseks vabandusest, vaid inimesele tuleb mõista välja rahaline hüvitis (sel korral oli see 1201 eurot).
4. Lõuna Ringkonnaprokuratuuri kriminaalasjas nr 17260300032 oli tegemist huvitava juhtumiga, kus riigipiiri ületanud kahele välismaalasele kohaldati KrMS § 219 lõikes 1 ette nähtud võimalust asendada kahtlustatava kinnipidamine maksega riigituldesse. Mõlemad tasusid mõlemad tasusid 400 eurot, aga ei lahkunud Eestist, vaid taotlesid siin varjupaika. KrMS § 219 lg 1 on kohaldatav üksnes juhul, kui isik on toime pannud teise astme kuriteo ehk tema käitumises on tuvastatud KarS §-s 2 lg 2 sätestatud teo karistatavuse üldised eeldused – süüteokoosseis, õigusvastatus ja süü. KrMS § 219 lg 1 kohaldamine isikute suhtes oli aga ebaseaduslik, sest nende tegevuses ei leidnud tuvastamist selle eelduseks olevaid kuriteo tunnuseid. Seega leidis Riigiprokuratuur, et KrMS § 219 lg 1 kohaldamine oli olnud ebaseaduslik ning tekitatud kahju kokku 800 euro suuruses summas kuulus SKHS § 7 lg 1 alusel hüvitamisele.

Riigiprokuratuur leidis, et ebamõistliku menetlusaja korral alates ühest aastast ei piisa kahju hüvitamiseks vabandusest, vaid inimesele tuleb mõista välja rahaline hüvitis

Lisaks prokuröride nõustamisele ja kaebuste lahendamisele täitsid riigiprokurörid osakonna tööplaani tulenevaid erinevaid ülesandeid. Valmis kolm mahukat analüüsi prokuröride tööst. Riigiprokurör Andres Ülviste analüüsis [lähisuhtevägivalla juhtumite menetlust ja karistuspraktikat üle Eesti](#) [21]; riigiprokurör Kadri Välingu analüüsi tulemusteks olid soovitud süüdistusaktide koostamiseks ning riigiprokurör Laura Vaik andis ülevaate psühhiaatrilise sundravi probleemidest.

Kõige mahukama töö tegi ära riigiprokurör Kadri Väling, kes viis end kurssi kõigi Keskkriminaalpolitsei majanduskuritegude büroo

kriminaalmenetlustega, mida oli ca 60. Riigiprokurör kohtus kõigi nende menetluste uurijate ja prokuröridega ning seiras asjade käiku üheksa kuu vältel. Lõpptulemusena sai nii prokuratuuri kui politsei juhtkond teada, millised probleemid majanduskuritegude menetlemisel on üles kerkinud ja kuidas neid ületada. Lisaks jõudis K. Väling analüüsida üldmenetluse süüdistusaktide kvaliteeti, andes kolleegidele [konkreetseid soovitusi edaspidiseks](#) [22].

Riigiprokurör Laura Vaik analüüsis [õiguslike probleemide psühhiaatrilise sundravi menetlustes](#) [23], mida on prokuröride töös küll vähe, kuid nendega seotud probleeme esineb mitmeid. Valminud analüüs edastati ka Justiitsministeeriumile, kus meie rõõmuks otsustati luua mitu töögrupp, kuhu kaasati muuhulgas prokuröre, kes üheskoos peavad hakkama leidma probleemidele lahendusi.

2018. aasta paistis silma viljaka õigusloome poolest, sest järelevalveosakond valmistas ette prokuratuuri arvamusi 15 eelnõu või väljatöötamiskavatsuse kohta. Mahukaim ja põnevaim neist oli seotud kriminaalmenetlusseadustiku revisjoniga.

Kogu järelevalveosakond on uhke, et meie konsultandid Lauri Jõgi ja Kaspar Urmas Oja läbisid tugeva konkursisõela ja said Põhja Ringkonnaprokuratuuri abiprokurörideks.

Dilaila Nahkur-Tammiksaar
juhtiv riigiprokurör

□

2018 riigiprokuratuuri süüdistusosakonnas

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2018](#) [20]

Vähe menetlusi, suur mõju turvalisusele

2018. aasta prokuröriks valiti süüdistusosakonna riigiprokurör Vahur Verte. Üks põhjus, miks pidasid kolleegid eelmisel aastal Vahurit aasta prokuröri tiitli vääriliseks, oli see, et paljuski just tema juhitud menetluste tulemusena sai tõsise löögi Eesti fentanüüliturg. Märksõna „fentanüül“ võib iseloomustada ohtlike narkokuritegusid, seostuda kuritegelike ühenduste tegevusega, salakaubaveoga, anda märku keerulistest ja ka uudsetest konspiratsioonivõtetest, anda põhjust rahapesuks ja krüptoraha kasutamiseks. Kõik eelmised märksõnad iseloomustavad aga suurt osa süüdistusosakonna menetlustest: kuritegelikud ühendused, rahapesu, salakaubavedu, konspiratsioon, korrupsioon, küberkuritegevus.

Võitluses kuritegevusega on kõige tõhusamad menetlused hästivalitud sihtmärkide vastu – nende inimeste, ühenduste või kuriteoliikide vastu, mis mõjutavad olukorda tänavatel või üleriigilises vaates kõige enam

Eelmisel aastal saatsid Riigiprokuratuuri süüdistusosakonna prokurörid kohtusse kokku 33 kriminaalasja. Arvestades kogu Eesti prokuratuuri tööd ja Eestis toimepandud kuritegude hulka, näib see number kaduvväike. Ometi julgen öelda, et nende menetluste läbiviimine mõjutas kuritegevust piltlikult nagu snaiperikuul lahinguväljal. Võitluses kuritegevusega on kõige tõhusamad menetlused hästivalitud sihtmärkide vastu – nende inimeste, ühenduste või kuriteoliikide vastu, mis mõjutavad olukorda tänavatel või üleriigilises vaates kõige enam. Ka nimetatud 33 toimiku korral oli sihik seatud selliste kuritegude vastu, mis mõjutasid oluliselt Eesti turvalisust – seda nii nende menetluste sisuks olnud kuritegude piire ületava ulatuse, ohtlikkuse või uudsuse kaudu.

Alustasin oma eelmise aasta kokkuvõtet fentanüülist rääkides põhjusel, et võitlus fentanüüliga on hea näide selle kohta, millisel viisil on võimalik loetud arvu, kuid valitud kriminaalmenetluste kaudu mõjutada kogu riigi turvalisust. 2018. aastal lõpule viidud kriminaalmenetlused tõid kaasa selle, et fentanüül muutus Eestis raskesti kättesaadavaks. Märgatavalt vähenes opiaatide üledoosidest põhjustatud surmade hulk.

2018. aastal jõustus Juri Vorobei suhtes kohtuotsus, millega ta mõisteti süüdi suure koguse fentanüüli käitlemises, sh valmistamises grupis teiste isikutega. Juri Vorobei nimi sai aga 2017. aastal tuntuks süüdistusosakonna juhitud menetluse kaudu, milles ta mõisteti süüdi Nikolai Tarankovi tapmises. Üldistatult võime järeldada, et narkootiliste ainete käitlejatel on suhteid kuritegelike ühendustega.

Kuritegelike ühenduste suhtes läbiviidud kriminaalmenetlused olid ka eelmisel aastal oluline osa süüdistusosakonna tööst. Ka need menetlused on hea näide selle kohta, kuidas väikese arvu menetluste kaudu on võimalik avaldada Eesti turvalisusele suurt mõju. Eelmisel aastal esitasid süüdistusosakonna prokurörid süüdistusi kuritegelikku ühendusse kuulumises kolme kriminaalasja raames. Kahel menetlusel kolmest heideti süüdistatavatele lisaks kuritegelikku ühendusse kuulumisele ette ka narkootiliste ainete käitlemist, ühel aga täiendavalt raskete majanduskuritegude toimepanemist. Võib väita, et kõik varasematel aastatel kuritegelike ühendustega seotud kriminaalmenetlused on oluliselt vähendanud organiseeritud kuritegevusest nähtuvat ohtu Eesti turvalisusele.

Lisaks organiseeritud kuritegevuse tõkestamisega seotule olid süüdistusosakonna 2018. aasta eesmärgid riikliku julgeoleku tagamine riigivastase kuritegevuse tõkestamisega seonduvalt, samuti rahvusvahelise rahapesu tõkestamine ja avastamine ning kriminaaltulu varasemast veelgi jõulisem ja tulemuslikum tuvastamine, arestimine ja konfiskeerimine.

Kübervaldkonnas toimuv on prokuratuurile väljakutse mitme nurga alt

Rahvusvahelise rahapesu tõkestamisega seotult on kõige olulisem süüdistusosakonna juhitud kriminaalmenetlus Danske pangaga seotud rahapesukahtluste uurimine. Nimetatud kriminaalasjas esitas prokuratuur eelmise aasta detsembris kümnele inimesele kahtlustused erinevates kuritegudes, sh rahapesus osalemises. Eelnimetatud kriminaalasja kohtueelne menetlus jätkub ning tehakse koostööd teiste riikide kolleegidega. Hoolimata asjaolust, et see menetlus pole lõpuni jõudnud, on Danske panga rahapesuga seotu oluliselt mõjutanud Eesti ühiskonda. Siiski on rahapesukuritegudega seonduv osa süüdistusosakonna igapäevatööst. Nii esitati suures ulatuses rahapesu ning rahvusvahelise ulatusega küberkuritegudes 2018. aastal süüdistus ka Dennis Einastole.

Kübervaldkonnas toimuv on prokuratuurile väljakutse mitme nurga alt. Dennis Einasto suhtes läbiviidava menetluse näitel on prokuratuurile oluline küberkuritegude menetlemine. Uued andmete edastamise võimalused on andnud kurjategijatele võimalusi oma tegevuse laiemaks konspireerimiseks ning varasemast erinevate kuritegude toimepanemiseks. Ka süüdistusosakonnale on olnud väljakutse tumeveebis toimuv ja krüptorahaga seonduv. 2018. aastal jõuti lõpliku menetlusotsuseni K. Killi suhtes toimunud kriminaalmenetluses, mille raames esitati Kevin Killile teadaolevalt Eestis esmakordselt süüdistus tumeveebi vahendusel narkootiliste ainete müügis ning mille käigus õnnetus tegelikult konfiskeerida ka Killi kriminaaltuluna teenitud *bitcoin*'id.

2018. aastal süüdistusosakonna menetluses olnud korrupsioonikuriteod olid seotud nii Eesti Vabariigi julgeoleku ja majanduse seisukohalt tähtsa transpordi, s.o avaliku raudtee majandamise valdkondadega kui ka IT- ja tehnikavaldkonna juhtide/spetsialistide ebaseadusliku tegevusega. Seejuures jõuti maakohtu otsustega süüdimõistvate kohtuotsusteni Eesti Raudtee juhatuse liikme ja liikludirektori Sergei Fedorenko suhtes, samuti talle altkäemaksu andnud Sergei Balõbini suhtes. Eeldatavasti mõjutasid eelnevad menetlused oluliselt transpordisektoris toimuvat.

2019. aastal on süüdistusosakonna prokuröride kõige suurem väljakutse kahtlemata see, kuidas hoolimata suurest hulgast kohtuistungitest jätkata edukalt ka kohtueelse menetluse juhtimist ning viia edukalt lõpule veel pooleliolevad kriminaalmenetlused

Kõige otsesemat ohtu Eesti riigi terviklikkusele põhjustavad riigivastased kuriteod. 2018. aastal alustatud kriminaalmenetlustest oli kõige olulisem riigireeturite Deniss Metsavase ja Pjotr Volini suhtes läbiviidud kriminaalmenetlus, mis on käesolevaks ajaks jõudnud süüdimõistva kohtuotsuseni. Samas esitati 2018. aastal süüdistusosakonnas süüdistus erinevate riigivastaste kuritegude toimepanemises veel nelja kriminaalmenetluse raames.

2019. aastal jätkuvad või algavad kohtumenetlused mitmetes suurt avalikku tähelepanu saanud kriminaalasjades. Kuigi aasta lõpus jõustus kohtumäärus, millega lõpetati kohtumenetlus Edgar Savisaare suhtes, jätkub menetlus nende suhtes, kellele on esitatud süüdistused Savisaarele altkäemaksu lubamises või andmises ning muudes sellega seotud kuritegudes. Algab kohtumenetlus Tallinna Sadama kriminaalasjas ning jätkuvad suurt tähelepanu saanud organiseeritud kuritegevusega seotud kohtumenetlused. Seetõttu on 2019. aastal süüdistusosakonna prokuröride kõige suurem väljakutse kahtlemata see, kuidas hoolimata suurest hulgast kohtuistungitest jätkata edukalt ka kohtueelse menetluse juhtimist ning viia edukalt lõpule veel pooleliolevad kriminaalmenetlused.

Lõpetuseks on mul on hea meel tõdeda, et süüdistusosakonna prokuröride tööd ei ole pälvinud mitte vaid teiste menetlusosaliste, s.h kahtlustatavate ja süüdistatavate, ning meedia tähelepanu, vaid hoopis olulisem on, et süüdistusosakonna prokuröre on märgatud rahvusvahelisel tasemel – heade koostööpartneritena menetlustes, aga ka näiteks konverentsidel ettekannete tegijatena või koolitajatena. On rõõm tõdeda, et välisriikide kolleegid ei tea Eestit mitte vaid ühena Balti riikidest, vaid oskavad tihti meenutada mõnda konkreetset Eestiga seotud kriminaalmenetlust või kahtlustatavat – seda eranditult aga tänu edukale koostööle Eesti prokuratuuriga.

Taavi Pern
juhtiv riigiprokurör

Alaealiste õigusrikkujate erikohtlemine

Möödunud aastal said avalikkuse tähelepanu mitmed alaealiste kampade ja õigusrikkujatega seotud juhtumid üle Eesti – Tallinnas, Tartus, Elvas, Haapsalus jne. Nende juhtumite valguses avaldasid ajakirjanduses arvamust erinevad inimesed poliitikutest erialaspetsialistideni. Üldiselt jagunesid arvamused kaheks – ühelt poolt toetati alaealiste erikohtlemise põhimõtteid, teiselt poolt aga taheti kõik noored „pätid“ vangi saata. Lugejate kommentaarides domineeris eelkõige viimane.

Soov kõik need endiselt arengujärgus lapsed vangi saata võibki tunduda väga lihtne ja mugav lahendus, kuid tegelikkuses oleks see võrreldav pea liiva alla peitmisega. Tõepoolest ei saaks see nooruk järgmistel kuudel või aastatel vanglast uut kuritegu toime panna. Selle asemel saaks ta vanglas tuttavaks hoopis kuritegeliku kultuuriga, harjuks sellega ja õpiks arvama, et pärast vanglast vabanemist on täiesti normaalne oma elu endisel moel jätkata.

Seetõttu on oluline kohelda alaealisi õigusrikkujaid täiskasvanud kurjategijatest erinevalt ning nende õiguskuulekale teele juhtimiseks peavad nendega lisaks õigussüsteemile tegelema ka sotsiaal- ja haridussüsteem.

Vanad tuuled

Kui veel 19. sajandil spetsiifilist alaealiste karistusõigust ei tuntud, siis 20. sajandi alguses leidsid F. Liszti sotsioloogilise koolkonna ja Rahvusvahelise Kriminologistikaühingu esindajad, et alaealiste kuritegevust tuleb käsitleda üldisest kuritegevusest eraldi, sest käitumishälvetega lapsed ja noorukid on pigem ühiskonnatingimuste ning valekasvatuse ohvrid. Selle spetsiifilise sotsiaalse probleemi lahendamiseks hakati karistusõiguses kasutama kasvatusideed, mille eesmärk on vaid karistamise asemel õigusrikkujaid ümber kasvatada. Sellega tulid karistusõigusesse alaealiste suhtes eriregulatsioonid (Saksamaa, Šveits, Rootsi jne), noortekohtud (Saksamaa), abikoolid (EV), kasvatuslikud mõjutusvahendid ja alaealiste asjade komisjonid (Vene NFSV, Eesti NSV).

Taasiseseisvunud Eestis tegutsesid edasi nõukogude õigussüsteemist pärit alaealiste asjade komisjonid ja miilitsa lastetoad ehk alaealiste asjade inspeksioonid. Reformide käigus need kaotati, kuid vajadus alaealiste mõjutamiseks jäi alles. Selleks loodi Eestis noorsoopolitsei talitus ning 1998. aastal alustasid tööd alaealiste komisjonid. Viimased jäid tööle koguni 2017. aasta lõpuni.

Soov kõik need endiselt arengujärgus lapsed vangi saata võibki tunduda väga lihtne ja mugav lahendus, kuid tegelikkuses oleks see võrreldav pea liiva alla peitmisega

Alaealiste komisjonide mõte oli lihtne – sinna sai suunata 7–17 aasta vanuse nooruki, kes pani toime õigusvastase teo või ei täitnud koolikohustust. Seitsmest liikmest koosnev komisjon valis ja määras noorukile karistuse asemel mõjutusvahendi. Kuriteo toime pannud 14–17-aastase noore suunas alaealiste komisjoni prokurör, kui teda sai prokuröri hinnangul mõjutada ilma karistamiseta. Selleks kutsus prokurör nooruki koos seadusliku esindajaga enda juurde, vestles alaealisega kuriteo tagajärgedest, noore võimalustest elus ja tema käitumise valikutest. Seejärel lõpetas prokurör kriminaalmenetluse ja saatis nooruki alaealiste komisjoni mõjutusvahendi kohaldamiseks. Ehk teisisõnu anti lapsele eksimus andeks ja võimaldati tal elu jätkata „puhta lehena“.

Prokurör teadis oma piirkonna alaealiste komisjoni liikmeid, usaldas nende otsuseid ja sai vajadusel tagasisidet lapse käekäigu kohta. Enamus lapsi uute kuritegudega prokuröri ette enam ei sattunud.

Sellisel kujul töötasid alaealiste komisjonid kuni 2017. aasta lõpuni ehk kokku peaaegu 19 aastat.

Uued tuuled

2018. aasta jaanuaris muudeti alaealiste toime pandud süütegude uurimise ja lahendamise tava. Lisaks seadustes jõustunud muudatustele tunnustati kehtetuks senine alaealise mõjutusvahendite seadus, mis reguleeris ka alaealiste komisjonide tööd. Need muudatused panid alaealiste mõjutamiseks varasemast olulisema vastutuse menetlejale ja kohalikule omavalitsusele. Kriminaalmenetlustega seotud alaealiste komisjoni tööd hakkas edaspidi tegema prokurör koostöös kohaliku omavalitsuse ja teiste koostööpartneritega.

Muudatuse eesmärk oli lihtne – kiirendada ja tõhustada alaealistega seotud kuritegude uurimist. Kõige olulisem on aga see, et oleme jäänud kindlaks seisukohale, et laps vajab erikohtlemist.

Alaealiste komisjoni kui nii-öelda vaheastme kaotamine kiirendas menetlusotsuseni jõudmist. Kiirem kriminaalmenetlus tähendab omakorda, et alaealine õigusrikkuja veedab vähem aega kuriteos kahtlustatavana ja saab kiiremini oma tegu heastama ning sellest õppima hakata. Lisaks laiendati võimalusi alaealise õigusrikkumisele reageerimiseks, sest alaealiste komisjoni karistusliku reageerimise asemel tuli edaspidi prokuröril koostöös kohaliku omavalitsusega õigusrikkumisele reageerida esmalt kasvatusliku või sotsiaalsüsteemi meetmega.

Ka uurimise läbiviimisel on oluline tagada alaealisele sobiv kohtlemine. Kriminaalmenetlus võib oluliselt riivata noore inimese vabadust ja seda eriti uurimise ajaks vahi alla võtmisel. Ka vahi all viibides puutub alaealine kokku vangis viibivate inimeste ja vanglakuultuuriga ning on eemal oma perest, koolist ja spetsialistidest. Selliste olukordade vältimiseks on nüüd lahendus – kohus võib vahistamise asendada kinnisesse lasteasutusse paigutamise. Ehk siis vanglasse saatmise asemel saadetakse nooruk hoopis Maarjamaa Hariduskolleeiumi või mõnda teise sobivasse lasteasutusse. Nii ei puutu laps kokku kahjuliku vanglakuultuuriga ja saab oma haridusteed jätkata ning vajadusel ka sotsiaalset tuge.

Enne 2018. aastat kehtisid alaealiste komisjoni võimalused vaid kuni 18-aastaste noorte suhtes. Küll aga ei ole noortel alati võrdväärne arenguküpsus ja selle varieeruvuse tõttu on nüüd võimalik alaealiste mõjutusvahendit kohaldada ka noore, kuni 21-aastase täiskasvanu suhtes. Selleks tuleb enne aga teha kindlaks, kas tema vaimse ja sotsiaalse arengu tase vastab tema eale või pigem alaealise arengutasemele.

Kohustuste ja mõjutusvahendite määramisel on keskne roll taastava õiguse põhimõtetel – laps peab mõistma teo ebasobivust ja saama võimaluse tekitatud kahju heastamiseks. Ka õigusrikkumise toime pannud laps on abivajav laps ja just erinevate ametnike roll on lapse vajadused tuvastada ning lahendada.

Tee õiguskuulekuseni

Seega lähtutakse pärast 2018. aastal jõustunud muudatusi üldreeglit, et alaealiste toime pandud kuritegude korral tuleb eelkõige kaaluda mõjutusvahendite kasutamist. Need võimalused jagunevad üldjoontes kaheks – prokuröri määratavad kohustused ja kohtu määratavad mõjutusvahendid.

Praegu on peamiseks meetmeks kujunenud kriminaalmenetluse lõpetamine ja sellega alaealisele kohustuse panemine (KrMS § 201). Seda kasutatakse, kui prokuratuur leiab, et 14–17-aastasena kuriteo toime pannud noort saab mõjutada karistust või kohtu määratud mõjutusvahendit kohaldamata. Prokurör kutsub selleks alaealise õiguserikkuja ja tema seadusliku esindaja enda juurde, selgitab kuriteo olemust, hoiatab alaealist ja vajadusel määrab talle kohustuse. Lisaks räägib prokurör noorega sõltuvalt juhtumi asjaoludest

tubakatoodete, alkoholi ja narkootikumide tarvitamisest, koolikohustuse täitmisest ning gruppide mõjust noore käitumise üle. Valitud kohustuse ja muu vajaliku informatsiooni edastab prokurör seejärel kohaliku omavalitsuse lastekaitse spetsialistile.

Alaealiste komisjoni kui nii-öelda vaheastme kaotamine kiirendas menetlusotsuseni jõudmist

Kui prokuröri määratavad kohustused ei ole noore mõjutamiseks piisavad, saab saata kriminaalasja kohtusse. Kohus määrab sel juhul alaealisele sobilikku mõjutusvahendit (KarS § 87). Kui kohus tunnistab alaealise kuriteos süüdi ja kohaldab tema suhtes mõjutusvahendit, siis karistusregistrisse toime pandud kuriteo ja mõjutusvahendit kohta märgeti ei tehta. Sellise otsusega motiveerib kohus noort õiguskuulekalt käituma – kuigi ta vastutab oma teo eest, saab ta end muutes jätkata oma elu „puhta lehena“.

Tänu 2018. aasta seadusemuudatusele laienes kohaldatavate kohustuste ja mõjutusvahendite valik, nii et sõltuvalt alaealise taustast ja probleemidest saaks valida just temale sobivaima lahenduse. Selleks, et ajakohase informatsiooni ja koostööpartnerite toel leida kriminaalmenetlusele sobivaim lahend, peab prokurör olema leidlik. Kuna ka alaealistele pakutavad võimalused ja teenused ajas muutuvad, tuleb vahel noort mõjutada ka pealtnäha ebatraditsiooniliste vahenditega.

Mõjutusvahendid ja kohustused

Üldkasulik töö ehk ÜKT

Üldkasulik töö ehk ÜKT on vaieldamatult tuntuim mõjutusvahend. Toime pandud kuriteo heastamiseks teeb alaealine ühiskonna kasuks õpingutest vabal ajal tasuta tööd. Näiteks on alaealised ÜKT raames korrastanud parke ja staadioneid, samuti teinud tööd loomade varjupaigas, koolides ja teistes asutustes. Mõjuva üldkasuliku töö kohustuse määramise teevad keeruliseks tööandjate leidmine kooliväliseks ajaks ja töö sobivus alaealiste võimetega.

Tekitatud kahju hüvitamine

Tekitatud kahju hüvitamine või heastamine on kannatanu jaoks nii-öelda esialgse olukorra taastamine. Tekitatud kahju hüvitamine sõltub üldjuhul oluliselt lapsevanema rahalistest võimalustest. Kahju heastamine annab siin aga alternatiivse võimaluse, näiteks on alaealised parandanud kuriteo käigus lõhutud asju.

Sotsiaalprogrammid

Sotsiaalprogrammidest, mida võib samuti õigusrikkujale kohustusena määrata, kasutavad prokurörid aktiivselt mitmedimensioonilist pereteraapiat (MDFT). MDFT tähendab, et spetsialiseerunud terapeut tegeleb lisaks noorele ka teda ümbritseva keskkonna ehk perekonna ja kooliga. Programm sobib raskete probleemidega 11–18-aastastele noortele, kellel esineb kuritegude toimepanemist, sõltuvusainete kuritarvitamist, koolikohustuse mittetäitmist, pereprobleeme ja muud hälbivat käitumist. Kuna programm on osutunud efektiivseks, on sellele suur nõudlus.

Sõltuvusravi

Sõltuvus- või muu ravi kohaldamisel peab prokurörile olema teada vastav ravivajadus. Selleks saab prokurör lisaks lastekaitse spetsialistile kaasata otsustuse arsti, kes annab ülevaate raviplaani. Näiteks on sellist kohustust kohaldatud alaealise suhtes, kes ettenähtud ravile ja arsti ning pere korraldustele ei allunud. Analüüsides lapsega tema käitumist, kuritegu ja selle tagajärgi, jõuti kokkuleppele, et ravikohustuse kohaldamine on tema suhtes vajalik. Seega suurendati kriminaalmenetlusega alaealise motivatsiooni raviplaani järgimiseks.

Lepitusteenus

Lepitusteenuse eesmärk on jõuda kokkuleppele kannatanu ja kuriteo toime pannud alaealise vahel. Ühelt poolt arvestatakse lepituse käigus kannatanu seisukohti kuriteoga tekitatud kahju osas, teiselt poolt toetatakse kuriteo toime pannud noort ning tema vanemat vastutuse võtmisel.

Muu kohustus

Muu asjakohase kohustuse kohaldamine annab võimaluse läheneda alaealise vajadustele laiemalt ja leidlikumalt. Näiteks määras prokurör äsja põhikooli lõpetanud ja kuriteo toime pannud alaealisele neljakuulise kohustuse käia vähemalt kord kuus KOVi lastekaitse spetsialisti vastuvõtul. Nimelt selgus vestlusel, et noorukil puudus motivatsioon edasi õppida ja tahe töötada. Koostöös lastekaitse spetsialistiga leiti, et alaealine vajab teadmisi edasise õppimise ja töötamise võimalustest ning abi dokumentide vormistamisel. Ka lapsevanemad toetasid sellist kohustust.

Lisaks on prokurörid muu asjakohase kohustusega alaealisi suunanud noortekeskustesse, noorte tugilasde, Eesti Noorsootöö Keskusesse, Rajaleidja keskusesse jne. Samuti pakuvad erinevad tugi- ja rehabilitatsioonikeskused alaealisele õigusrikkujale süsteemset juhtumikorralduslikku lähenemist. Mitmed noored õigusrikkujad on pidanud prokuröridele esseesid kirjutama. See võimaldab noorel analüüsida toimepandud kuritegu, selle tagajärgi ja nende tagajärgede lahendamise võimalusi.

Õigusrikkujatele kohustuste kohaldamine sõltub suurel osal sellest, mida erinevad teenusepakujad pakuvad. Näiteks on praegu võimalik noori suunata STEP- ja SPIN-programmidesse. STEP on 15–26-aastaste õigust rikkunud noorte tööturule kaasamise programm ja SPIN on spordiprogramm, mis jalgpalli ning sotsiaalseid oskuseid arendavate tegevustega aitab vähendada riskikäitumist

Kohus

Kohus saab lisaks prokuratuuri kohustustele kohaldada mõjutusvahendeid. Näiteks alaealise käitumiskontrolli korral peab noor täitma kontrollinõudeid ja kohustusi, mis toetavad tema sotsiaalset kohanemist ja mõjutavad teda hoiduma kuritegude toimepanemisest. Samuti võib kohus piirata alaealise liikumisvabadust, vajadusel allutada ta elektroonilisele järelevalvele või paigutada kinnisesse lasteasutusse.

Prokuratuur uutes tuultes

Alaealise õigusrikkuja korral tuleb eelkõige kaaluda kohustuste ja mõjutusvahendite kasutamist, et noor ei puutuks varajases ja arengule olulises eas kokku vanglakultuuri või vabadusekaotusega. Ainuüksi praegune loetelu näitab, et prokuröridel on alaealise vajadusi hinnates selleks vajalikud võimalused olemas.

Sobiliku lahenduse valimine ei ole aga lihtne – menetlusotsuse vastuvõtmisel tuleb arvestada kuriteo asjaolude, õigusrikkuja süü, kergendavate ja raskendavate asjaolude ning noore arengutaseme ja arusaamisvõimega. Seega on õige mõjutusvahendi leidmisel oluline osa andmetel, mille prokurörid saavad koostööpartneritelt – lastekaitse spetsialistidelt, koolidest, kriminaalhooldusametnikelt, politseist ja meditsiinisutustest. Prokurör suhtleb nendega informatsiooni saamiseks ja kutsub selle võrgustiku koostööpartnerid vajadusel kokku.

924 on number statistikas, kuid prokuröri ees on laps oma looga, siis veel üks laps oma looga, siis veel üks laps... Kokku 924 abivajavat last oma lugudega

Prokuröridel on alaealistega tegeleva võrgustiku töös kindel roll ja eelmiste aastatega võrreldes on suhtlus koostööpartneritega oluliselt tihenunud. Lisaks kriminaalmenetluste juhtimisele kutsuvad prokurörid ümarlauakohtumistele kokku politseinikke, noorsoopolitseinikke, KOVi lastekaitse spetsialiste, kriminaalhooldusametnikke, kinniste lasteasutuste ametnikke, lepitajaid, MDFT superviisoreid ja

sotsiaalkindlustusameti ametnikke ning osalevad ka teiste korraldatud sellistel ümarlaudadel. Neil regulaarsetel ja varasemast tihedamini toimuvatel spetsialistide kohtumistel peetakse nõu nii üldiste probleemide lahendamise ja koostöö tõhustamise üle kui ka otsitakse võimalusi konkreetsete juhtumite lahendamiseks. Kuna teenuste kättesaadavus on maakonniti erinev ja muutub ka ajas, peab prokurör valdkonnas toimuvaga ning kogukonna eluga aktiivselt kursis olema.

2018. aastal panid alaealised toime 1124 kuritegu. Lõpliku menetlusotsuse sai 924 alaealist, neist 569 ehk 62% alaealise osas jõudis prokuratuur menetlusotsuseni vähem kui kolme kuuga. 924 on number statistikas, kuid prokuröri ees on laps oma looga, siis veel üks laps oma looga, siis veel üks laps... Kokku 924 abivajavat last oma lugudega. Ja suurem osa prokuratuurilt kohustuse saanud lastest teist korda enam prokuröri juurde ei satu.

Alaealiste erikohtlemise, taastava õiguse, kohustuste, mõjutusvahendite ja koostöövõrgustike taustal ei tohi unustada, et prokuratuuri eesmärk on kaitsta kannatanut ning tagada õigusrikkujate õiglane ja mõjus kohtlemine. On vältimatu, et ka noorte ja laste seas on kahjuks neid, keda ümbritsev keskkond on mõjutanud halvasti või valesti käituma, ning sel põhjusel ei ole neid noori võimalik enam leebemate meetmetega õiguskõldekaks muuta. Kuigi prokuratuur teeb alaealiste erikohtlemise näol kõik endast oleneva, et selliseid õigusrikkujaid oleks meie seas võimalikult vähe, peavad need mõned oma tegude eest siiski vastutama vangistusega.

Margit Pärn
Lõuna Ringkonnaprokuratuuri abiprokurör

□

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [24]

Tunnuspilt:

Alaealiste erikohtlemisel on aukohal koostöö õiguskaitsete ja sotsiaalvaldkonna spetsialistide vahel

Digitalse menetluse tulevik

Riigiprokuratuuri nõunik Olja Kivistik tegi **intervjuu Justiitsministeeriumi kantsleri nõuniku Evar Sõmeriga**, kelle töövaldkonna hulka kuulub ka menetluste digitaliseerimine.

Kõik räägivad digitaliseerimisest, kuid miks on meil vaja menetlus digitaalseks muuta?

Maailm muutub, seetõttu muutub ka kriminaalmenetlus. Praegu sõidutame kilode kaupa toimikuid prokuratuurist kohtusse või kirjeldame tekstiga seda, mida on videost näha. Kui tulevikus on enamus materjale digitaalsed ja tõendid on digitaalsel kujul olemas, siis on raske maailmaga kaasas käia, kui vastu on panna vaid pabertoimikud. Me reageerime nii aeglasemalt ega jõua enam andmemassiividega kaasas käia. On aeg liikuda edasi ja sellest saigi alguse digitaliseerimise projekt, millega parandame meie võimekust muutuva maailmaga kaasas käimiseks.

Aga mis siis see digitaalne menetlus on?

Rõhutan, et meie eesmärk ei ole nui neljaks digitaliseerida. Eesmärk on omada võimekust viia menetlustoimingud läbi kõige optimaalsemal moel.

Mida see ühele uurijale päriselt tähendab?

Sisuliselt võiks see tähendada seda, et masin teeb ära analüüsimise ning inimene peab tulemuse pinnalt tegema otsuseid. Arvuti roll oleks teha mehaanilist tööd, mis puudutab dokumentide läbitöötamist, ehk siis masin peaks otsima ja koguma infot mitte ainult dokumentidest, vaid kõikidest andmekogudest. Kui arvuti on andmete pinnalt analüüsi teinud, siis uurijale jääb tulemuse hindamine.

Idealis võiks see uurija jaoks tähendada ühte tarkvaralist lahendust, mida ta menetluse jaoks saab kasutada. Ta saab seal teha ära kõik vajaminevad toimingud, koguda infot. Arvuti analüüsib infot ja tulemuste pinnalt jääb uurijale otsuste tegemine. See, mida uurija otsustab või teeb, on automaatselt jagatud kõiki ülejäänud osapooltega, seega ei teki vajadust paberit välja printida, allkirju küsida või otsida vajalikke köitmisvahendeid.

Eesmärk ei ole nui neljaks digitaliseerida. Eesmärk on võimekus viia menetlustoimingud läbi kõige optimaalsemal moel

Prokuratuur on juba päris pikalt liikunud digitaliseerimise teed ja järgmisel aastal loodame üle minna täisdigitaalsele kiirmenetlusele. Kui realistlik eesmärk see on?

Menetluse digitaliseerimine ei tähenda seda, et anname kõikidele osapooltele arvutid ja nii ongi. Lisaks riist- ja tarkvaralistele muudatustele eeldab see ka inimeste harjumuste muutmist ning koolitamist. Suurim ja kaalukaim osa ongi inimeste harjumuste muutmine. Selleks, et mitte tekitada olukorda, kus tehnoloogilise muudatuse kasutuselevõtmisega häirime aegkriitilist protsessi nagu kriminaalmenetlus, tuleb muudatusi läbi viia teadlikult, hästi ja läbimõeldult. Me ei võta ette suuri tööloike, vaid alustame väiksel.

Kõige väiksemad ongi kiirmenetlused. Digitaliseerimise mõju nende menetlusliikide korral annab meile võimaluse rohkem keskenduda menetlusele ja vähem paberitööle.

Teiselt poolt ei ole kiirmenetlusi Eestis nii palju. Valisime välja selle menetlusliigi ja kindlasti teeme väikseid pilootprojekte näiteks konkreetses üksustes või piirkondades, et õppida ja teha korrekture. Kui meil on kindlalt teada, et kõik töötab ja inimesed oskavad uut lahendust kasutada, siis hakkame laienema.

Me teame, et kõik - politsei, prokuratuur, kohus - arendavad enda süsteeme eraldi. Kui kõik teevad oma tööloike eraldi, siis kui realistlik on, et järgmiseks aastaks saab kiirmenetluse täisdigitaalne lahendus valmis?

Meie eesmärk ei ole see, et lahendus valmiks 1. jaanuariks 2020, kuid järgmise aasta jooksul võiks see juhtuda.

Muudatusi, mida osapooled peavad tegema, ei mõelda välja silotornides. Asutused mõtlevad ühiselt ja proovivad ühiselt tervikpildist aru saada, et ühiselt jõuda tegevuskavani. Digitaliseerimise protsessi veetakse koos erinevates asutustes, et ei tekiks olukorda, kus asutused liiguvad eri tempodes.

Kuidas me jõuame hea tulemuseni?

Koos töötades ja ainult siis, kui saame aru, et paigalseis on tagasiminekuks. Peame olema valmis kompromissideks ja muudatusteks. Minu teadlik otsus on olla lahenduste suhtes eriti ambitsioonikas, kuid arvan, et me peamegi julgema unistada.

Viia kohtuniku siseveendumus binaarsesse situatsiooni - ma ei arva, et arvuti suudaks inimese ajutegevust selliselt jäljendada

Võtan sõnasabast kinni ja küsingi tuleviku kohta. Kuhu me peaksime jõudma aastaks 2035?

Ma sihilikult liialdan nüüd. 2035. aasta. Eesti riigi pilves on serverikapp. Seal on politsei server, mille kohal on prokuratuuri server ja selle kohal omakorda kohtu server. Lisaks on seal advokatuuri server. 2035. aastal jõuame tõenäoliselt olukorda, kus algoritmid teevad enamuse tööd ära ja inimene jääb vaid otsustaja rolli. On võimalik, et füüsilise kuritegevuse osakaal hakkab vähenema ja enamus kuritegevusest toimub kübermaailmas. Selleks, et kübermaailma kuritegudest jagu saada, on meil piltlikult öeldes vaja suurt andmetöötlejat.

Räägid palju arvutamist ja arvutite rollist ning sellest, et inimesele jääb vaid otsuse tegemine. Praegu teeb masin kiiruseületajast pildi, saadab selle liiklusjärelvalvekeskusesse ja inimene teeb seejärel trahvi. Mis ajal oleme valmis minema üle sellele, et trahvi ei tee enam inimene, vaid see muutub digitaalseks?

Sõltub sellest mõjust, mis konkreetsel lõigul on. Minu subjektiivne arvamus on, et miks mitte. Samamoodi näiteks ka maksekäsu kiirmenetlus, mis on üsnagi algoritmiline tegevus. Võib-olla tasub mõelda ka täiesti automaatse lahenduse peale. Aga kui rääkida olukorrast, kus arvuti otsustab, kas inimene läheb kümneks aastaks vangi või mitte, siis praegu ma ei julge öelda, et arvuti oskaks sellist otsust teha. Arvuti töötab konkreetse jäiga loogika alusel, mis toetub konkreetsetele faktidele. Seda loogikat võib viia rohkem või vähem paindlikumaks ehk siis lihtsalt öeldes, arvuti saab otsustada, kas on nii või ei ole. Viia kohtuniku siseveendumus binaarsesse situatsiooni – ma ei arva, et arvuti suudaks inimese ajutegevust selliselt jäljendada, ja me suudaks seda algoritmiliselt lahendada.

Tehisintellekt jaguneb kolmeks: kitsas, lai ja supertehisintellekt. Praegu opereerime oma lahendustes kitsa tehisintellektiga ja oleme superintellektist veel väga kaugel. Vaatamata kõikidele juttudele, et tehisintellektilahendused asendavad inimesi, tuleb siiski pidada meeles, et nad suudavad teha konkreetseid tööloike, kuid inimest nad päriselt ei asenda.

Kui palju toob digitaliseerimine meile lisakulutusi?

Praegu ei oska ma sellele vastata. Kui oleme suutnud lahti joonistada tükid, mida meil on vaja teha, siis oskame ka ennustada rahanumbreid. Ma arvan, et opereerime kriminaalmenetluses selliste väärtustega, kus raha lugemine ei peaks olema esimene prioriteet. Kui menetlust on võimalik teha kannatanu jaoks lihtsamaks ja mugavaks, sellel on hind X, siis on see seda väärt.

Kas meile on digitaliseerimise sfääris häid eeskujusid?

Eestis saame tuua näiteks kinnistusraamatu ja äriregistri.

Inglismaal viiakse menetlus läbi selliselt, et advokatuur, prokuratuur ja kohus ei pea paberit kasutama.

Kas see tähendab, et kui arvuti jookseb kokku, siis kohtusse ei saa minna?

Jah, see on risk. Peab olema võimalus asendusarvutit kasutada. Selle näite korral on eeldus ka see, et materjalid on konkreetses arvutis ja kui sellega midagi juhtub, siis ei saa edasi toimetada. Kui aga arvutit kasutada kui akent ligipääsuks menetlusandmetele, mis asuvad kuskil turvalises kohas, siis saab lihtsasti võtta teise töövahendi ja sellega edasi toimetada. Turvalisus ja käideldavus on kindlasti aspektid, mis võivad olla esmapilgul natuke hirmuäratavad, aga korrektse lahenduse korral võetakse riske arvesse ja leitakse neile lahendused.

Ma arvan, et opereerime kriminaalmenetluses selliste väärtustega, kus raha lugemine ei peaks olema esimene prioriteet

Rääkisid just turvalisusest. Milliste riskidega tuleb arendamise korral arvestada?

Turvalisus tervikuna ongi üks suur risk. Kui seda osadena detailsemalt vaadata, siis esimene suur hirm on andmete lekkimine. Aga mis siis, kui lekivad toimiku andmed, mis viiakse tänapäeval punktist A punkti B? Digitaalses maailmas on vähemalt see eelis, et andmeid on võimalik seal kaitsta terviklikumalt, kui seda saab pabertoimiku korral teha.

Mina näen küll riski, et keegi häkib serverisse sisse ja muudab toimiku materjale.

Kui ma praegu teen pabertoimikus muudatusi, siis on keeruline see muudatus üles leida. Aga korralikult kaitstud digitoimikus ei saa muuta ühtegi koma ega punkti nii, et sellest ei jääks maha digitaalset jälge.

Kui meil on 300 leheküljega toimikus tehtud muudatus, siis on ilmselge, et läheb päris palju aega, et see muudatus üles leida. Kui muudatus on aga tehtud samas mahus digitoimikus, siis võib selle leida sekundiga. Kui seda mõttekäiku edasi arendada, siis on näiteks võimalik igapäevaselt kontrollida kõiki aktiivseid kriminaaltoimikuid, kas on tehtud muudatusi. Digitaalselt on seda võimalik teha poole tunniga, pabertoimikuga ei oleks see võimalik.

Andmeanalüütika avab meile palju erinevaid tööriistu, mida meil varem ei oleks olnudki. Võtame näiteks turvakaamera video, kuhu jääb peale poevargus. Juhtumisi jääb aga kaamerapildile ka tagaotsitav isik. Uurija ei pruugi seda märgata, aga tehnoloogia annab meile võimaluse fikseerida, et see inimene viibis seal sellel ajahetkel selles kohas.

Kas see pole natuke hirmutav, et iga turvakaamera ja iga digijälg jõuab õiguskaitseorganiteni?

See ei ole meie jaoks eesmärk. Vaatame seda teise nurga alt. Suured tarkvaragigandid saavad kokku panna trajektoori, mida inimene on teinud, kus ta on käinud, mis ta on ostnud ja mida ta tahaks osta. Neid andmeid kogutakse massiliselt ja seda mingil põhjusel ühiskonnas ei kardeta. Samas kardame aga riiki, kes andmeid koguks.

Võib-olla aga peamegi tegema uued ühiskondlikud kokkulepped, kus võtame arvesse küberkuritegevuse ja terrorismiohu. Kuid kindlasti ei oleks aktsepteeritav see, et me lihtsalt kogusime infot inimeste liikumiste ja tegemiste kohta.

Tuleme tagasi inimeste harjumuste muutmise juurde. Kas me juba praegu peame koolitama hoopiski teistsuguseid prokuröre?

Juba praegu mõtleme, mis on need võimekused, mida prokuröriks oleks vaja. Kindlasti ei tule prokuröre välja vahetada, vaid peame mõtlema, milliseid abiteadmisi võiks tal olla vaja. Selleks, et saaksime oma muudatusi läbi viia, on vaja, et inimesed tuleksid nendega kaasa. Just inimesed on muutuste võti.

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [25]

Tunnuspilt:

Kannatanu kohtlemine kriminaalmenetluses

Aastal 2018 alustasime mitme kannatanute kohtlemisega seotud arendusega. Näiteks lõime kannatanutele jagamiseks [ohvri õiguste lehe](#) [26], kus on lihtsas keeles selgitatud, mida mingi õigus endast kujutab.

Lehe eesmärk on aidata kaasa, et kannatanu oleks informeeritum oma õigustest. Kui see dokument talle anda või e-posti teel saata, on tal hiljem võimalik näiteks kodus järele mõelda ja sellega tutvuda. Ta saab viia ennast kurssi sellega, millistele tugiteenustele on tal õigus, keda ta menetluse juurde võiks vajada, milliseid hüvitisi taotlema. Loodame, et kannatanutel on sellest abi ning nad on tulevikus rohkem teadlikud menetlusega kaasnevatest õigustest ning võimalustest.

Teiseks kogunes esimest korda kannatanute kohtlemise parima praktika koondamise töögrupp. Sellesse kuuluvad nii prokurörid, politseinikud kui ka ohvriabi. Ühiselt mõtleme läbi, mida saame teha selleks, et kannatanu tunneks ennast turvaliselt ja hoituna, et me ei teeks temast uuesti ohvrit ning muudaksime menetlusprotsessi enda võimaluste raames talle võimalikult mugavaks.

Olulised põhimõtted

1. Anname infot

Eesmärk on, et suhtleksime kannatanuga ning selgitaksime menetluses toimuvat. Informatsioon menetluse kohta peab olema kannatanule kättesaadav ja selge. Info andmine peaks olema individuaalne ning võtma arvesse konkreetse kannatanu vajadusi. Menetleja ei eelda, et keegi enne teda on juba asjakohast infot andnud, vaid küsib üle. Oleme kannatanu jaoks olemas, kui ta seda vajab.

Oluline on, et menetleja selgitaks välja, kas kannatanul on olemas toetav inimene, keda ta soovib menetlustoimingul enda kõrvale või keegi, kes saaks teda toetada menetluse kestel ning temaga toimunust toibumisel. Lisaks eelnevale tuleb kannatanule tutvustada menetlusliikide eripärasid ja valikuid lihtsalt ja arusaadavalt.

2. Hindame abivajadust ja pakume tuge

Eesmärk on, et suure abivajadusega kannatanud jõuavad neile vajalike teenuste või toetusmeetmeteni. Anname kannatanule ülevaate, milliseid teenuseid on tal võimalik ohvriabi kaudu saada. Selgitame välja, kas kannatanu vajab esindamist. Juhul kui kannatanul ei ole kuhugi minna, tuleks talle anda infot lähima turvakodu või kriisiabikeskuse kohta. Lisaks tuleks hinnata, kas kannatanu võiks taotlema lähenemiskeeldu, ning seda võimalust tuleks kannatanule võimalikult lihtsalt selgitada. Ühtlasi peaks prokurör arvestama sellega, et kannatanu ei peaks puutuma kokku kahtlustatava või süüdistatavaga, kui see võib talle halvasti mõjuda.

3. Kahjude hüvitamine

Eesmärk on toetada kuriteoga tekitatud kahjude vabatahtlikku hüvitamist ja heastamist võimalikult varajases menetlusetapis ning Tsviilhagide kaudu nõuete esitamise eelistamist riiginõuete esitamise ees. Menetleja selgitab kannatanule, milline on optimaalne ja konkreetse menetluse korral mõistlik summa. Samuti aitab ta kannatanut vastava vormi täitmisel. Võimalust esitada tsviilhagi tuleb tuletada meelde ja pakkuda kogu menetluse vältel, kui seda ei ole veel esitatud.

4. Kiire menetlus

Eesmärk on, et lahendus ja tagasiside jõuavad kiirelt kannatanuni. Oluline on arvestada menetlustoimingute ja näiteks

võrgustikukohtumiste kokkuleppimisel kannatanule sobiva ajagraafikuga, võimalusel tuleb vältida kannatanu korduvaid väljakutsumisi. Samuti tuleks kannatanu kuulata üle sündmuskohal, kui kannatanu emotsionaalne seisund seda võimaldab. Jaoskonnast kaugemal elavatele kannatanutele tuleks võimaldada ütluste andmist mõnes teises jaoskonnas või kodust (näiteks Skype'i teel).

Kasutame digitaalseid võimalusi ega jooksuta kannatanut. Kannatanut ei ole asjatult mõtet suunata ühte ja sama infot korduvalt esitama (näiteks kuriteoteates ja ülekuulamisel). Kui kannatanu on juba jaoskonnas, kus on ohvriabitöötaja, siis tuleks ta võimalusel samal päeval vastu võtta.

5. Õiglane menetlus

Kriminaalmenetluse üks eesmärkidest on, et kannatanu tunneks õigusrahu saavutamist. Kannatanu kogemus, et menetlus viidi läbi õiglaselt ning professionaalselt, on õigusrahu aspektist väga oluline. Kannatanule tuleb menetluse jooksul anda ausat (ja julget) tagasisidet. Näiteks kui menetlus läheb lõpetamisele, siis enne lõpetamise määruse koostamist (eriti kui koostatakse põhistamata määrus) ja kannatanule saatmist tuleks helistada kannatanule ning teda sellest teavitada.

Kui menetleja järgib menetluses kannatanuga kokku puutudes eelnevaid nõuandeid, siis tunneb kannatanu, et temaga arvestatakse ja ta saab mõjutada temaga seotud menetlust. See omakorda tagab, et kannatanu turvatunne taastub kiiremini ning ta on menetluse jooksul koostööaldis. Sensitiivne kohtlemine annab ohvrile jõudu tegutseda. Kui ametiasutuses koheldakse ohvrit piisava mõistmisega, on tal lihtsam saada üle trauma tagajärgedest ning elus edasi liikuda. Ohvrisõbralik ja avatud suhtlemine on üks peamisi viise turvatunde loomiseks: see ütleb kannatanule, et ta on oluline, tema muret võetakse tõsiselt, ta ei ole murega üksik, teda aidatakse nii palju kui osatakse.

Kristi Mäe
riigiprokuratuuri arendusnõunik

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [27]

Tunnuspilt:

Kannatanu kohtlemine peab lähtuma viiest põhimõttest

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2018](#) [20]

□

Riigiprokurör Andres Ülviste analüüsis 2018. aasta jaanuari jooksul registreeritud lähisuhtevägivallaga seotud kriminaalmenetlusi ning pani selle põhjal kokku mahuka analüüsi.

Analüüsi alusteave

2018.a. jaanuarikuus registreeriti 672 lähisuhtevägivalla juhtumit, millised pole seotud ühegi kriminaalmenetlusega (vastavalt tööpiirkondadele:

Põhja RP – 358, Lõuna RP – 152, Viru RP – 82, Lääne RP – 80). Samal perioodil alustati 166 lähisuhtevägivallaga seonduvat kriminaalmenetlust (vastavalt tööpiirkondadele: Põhja RP – 83, Lõuna RP – 24, Viru RP – 29, Lääne RP – 30) ja koostati 24 kriminaalmenetluse alustamata jätmise teadet (vastavalt tööpiirkondadele: Põhja RP – 22, Lõuna RP – 1, Viru RP – 0, Lääne RP – 1).

Nimetatud statistilistest andmetest nähtub, et kriminaalmenetluse alustamata jätmise teateid tehakse ülekaalukalt kõige enam Põhja RP-s, teiste ringkonnaprokuratuuride tööpiirkondades on kriminaalmenetluse alustamata jätmise teadete osakaal vaadeldaval perioodil olnud minimaalne või lausa olematu. Võrreldes eelmise aastaga on lähisuhtevägivallaga seotud kriminaalmenetluste arv mitmekordselt tõusnud Lääne RP tööpiirkonnas, kusjuures muutus on seletatav eelkõige nn Pärnu pilootprojektiga, teiste ringkonnaprokuratuuride tööpiirkondades vaadeldavas valdkonnas mullusega võrreldes põhimõttelisi muudatusi toimunud ei ole. Statistilistest andmetest nähtuvalt jõuab Lõuna RP tööpiirkonnas menetluse alustamise/mittealustamise otsustuseni oluliselt vähem lähisuhtevägivallajuhtumeid kui teiste ringkonnaprokuratuuride puhul. 2018.a. jaanuaris alustati lähisuhtevägivallakuritegudes KarS § 121 lg 2 p 2 järgi kokku 166 kriminaalmenetlust.

Suurema osa lähisuhtevägivallaga seotud kriminaalmenetluste puhul oli tegemist meeste vägivallaga naiste vastu, mida menetleti/menetletakse kokku 110 kriminaalasjas

Suurema osa lähisuhtevägivallaga seotud kriminaalmenetluste puhul oli tegemist meeste vägivallaga naiste vastu, mida menetleti/menetletakse kokku 110 kriminaalasjas. Ülejäänud lähisuhtevägivallaasjade osakaal on oluliselt väiksem (vanemate vägivald laste vastu – 13 menetlust, laste vägivald vanemate vastu – 8 menetlust, naiste vägivald meeste vastu – 7 menetlust, teiste lähikondsete vägivald – 13 menetlust, muud juhtumid – 15 menetlust), mistõttu otsustati ka käesoleva analüüsi teostamisel keskenduda lähisuhtevägivalla kõige laialatuslikumale ja probleemsemale valdkonnale ehk meeste vägivallale naiste vastu.

[Loe kogu analüüsi SIIT](#) [21]

□

Lääne ringkonnaprokuratuur

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2018](#) [20]

□
□

Uuenduste ja katsetuste aasta

2018. aasta tõi Lääne Ringkonnaprokuratuuri prokuröridele muudatused mitmes valdkonnas. Muudatused seisnesid reageerimises toimepandud kuritegudele, eelkõige mootorsõiduki juhtimisele jooebeseisundis, aga ka vägivallategudele. Esmakordselt seadust rikkunud inimestele pakuti võimalust karistuse kandmise asemel muuta oma käitumist erinevate ravivõimaluste ja programmide toel. See eeldab vastutuse võtmist oma tegude eest ning seaduserikkuja soovi ja valmisolekut oma hoiakuid ja käitumist muuta. Koostöö nii tervishoiuasutuste kui sotsiaalprogrammide pakkujatega, eriti Pärnu Haigla psühhiaatriaosakonnaga programmi „Kainem ja tervem Eesti“ raames, osutus üheks suuremaks õnnestumiseks 2018. aastal.

Lähisuhtevägivalla pilootprojekt näitas, kui suur potentsiaal on võrgustikutööl

2018. aasta kevadel Pärnus mitme ministeeriumi toel läbi viidud lähisuhtevägivalla pilootprojekt, kuhu kuulus ka meie meeskond, näitas, kui suur potentsiaal on võrgustikutööl. Nägime, et tõhusam koostöö sotsiaalvaldkonna spetsialistidega tähendab otseselt tõhusamat kriminaalmenetlust. Tõhusam kriminaalmenetlus tähendab turvalisemat ühiskonda. Nii saavad kannatanud tunda riigi tuge ning vägivallajuhtumitele reageeritakse kiiremini ja tõhusamalt.

Kuriteole kiire reageerimine ja selle eest karistamine peavad andma selge signaali teo lubamatusest ja raskusest. Oluline on senisest kiiremini lahendada lähisuhtevägivalla juhtumid, et tagada seeläbi tõhusam kohtumenetlus ning kiire reaktsioon hukkamõistetavale teole. Kiire reaktsioon ei lõpeta tingimata vägivalla jätkamist, kuid annab vägivallatsejale märku, et riik võtab kannatanu kaitseks meetmed tarvitusele kohe. Pilootprojekti raames õnnestus menetlust kiirendada ja viia ühe nädalaga lõpliku menetlusotsuseni 14% lähisuhtevägivalla kuritegudest. Selle tulemusega olime Eestis kõige kiiremad, kuid seda ei saa siiski pidada veel piisavaks. 2019. aastal pöörame lähisuhtevägivalla ning seejuures alaealiste vastu suunatud vägivallategude kiiremale lahendamisele veelgi suuremat tähelepanu.

Kuriteole reageerimine ei ole pelgalt karistamine. Prokurörile tähendab kõige mõjusama reageerimisviisi leidmine juhtumi asjaoludesse süvenemist, kuritegu põhjustavate või soodustavate asjaolude väljaselgitamist ning suhtlemist nii kannatanu kui kahtlustatavaga. Põhjaliku töö tulemusena sünnib otsus, kuidas süüdlast mõjutada ning ohvrile tema kahju korvata. 2018. aastal toimusid igas maakonnas kohtumised erinevate sotsiaalprogrammide pakkujatega. 2019. aastal sellekohase info kogumine ning võrgustikutöö kindlasti jätkub.

Murelikuks ei tee mitte ainult kuritegevuse kasv, vaid ka asjaolu, et kuritegusid pannakse toime üha nooremalt

2018. aastal suurenes Lääne Ringkonnaprokuratuuri tööpiirkonnas kuritegusid toime pannud alaealiste arv. Kui 2017. aastal tegelesid prokurörid 129, siis 2018. aastal juba 195 noore õigusrikkujaga. Paljud nendest noortest panid kuriteod toime grupis ega piirdunud vaid ühe kuriteoga. Murelikuks ei tee mitte ainult kuritegevuse kasv, vaid ka asjaolu, et kuritegusid pannakse toime üha nooremalt. Kui 2018. aasta oli alaealiste mõjutamise muudatuste aasta, kadusid alaealiste komisjonid ning luua tuli uued võrgustikud, siis 2019. aastal püüame alaealiste juhtumites lahendusi leida erinevate ametkondade koostööd parandades.

2018. aastal vähenes Lääne Ringkonnaprokuratuuri prokuröride arv. Pensionile suundus kaks abiprokuröri ning abiprokurör Liisa Nuut võttis vastu väljakutse Riigiprokuratuuri abiprokurörina. Uue kolleegina alustas tööd abiprokurör Eliisa Sommer.

Kõige olulisemad ongi meie inimesed. Mul on suur rõõm näha oma kolleege, kes tulevad tööle rõõmsana ja teotahtelisena. Pean igat töötajat oluliseks ning väärtustan tema panust. Kolleegide toetus ja nõu on oluline ja edasiviiv jõud igaühele meist.

Kristine Tamm
Lääne Ringkonnaprokuratuuri juhtivprokurör

□

Lõuna ringkonnaprokuratuur

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2018](#) [20]

□
□

Üks tõine ja pingeline aasta

Jätakuvalt oli üks oluline teema joores juhtide kohtlemine. Joores juhtidega seotud kriminaalasi lahendamiseks, aga iseäranis praktika ühtlustamiseks, korraldasime töö ümber selliselt, et üks Tartus asuvatest abiprokuröridest keskendus täielikult joores juhtidega seotud kriminaalmenetlustele. Jätkasime juba 2017. aastal alanud praktikat, et sõidukiroolist esmakordselt alkoholi joores tabatud juhtidele antakse võimalus oma alkoholiprobleemile lahendus leida. Karistamise asemel lõpetame kriminaalmenetluse ja anname õigusrikkujale võimaluse otsida abi alkoholi kuritarvitamisest vabanemiseks. Seda loomulikult tingimusel, et inimene tõesti muudab oma eluviisi, mis vähendab omakorda uue kuriteo toimepanemise võimalust, sest selliselt tegeleb prokuratuur tagajärgede asemel probleemi algpõhuse ehk alkoholi liigtarbimisega. Pikaajalisi järeldusi on sellest veel vara teha, kuid menetlusosaliste tagasiside ja esialgsed tulemused on olnud pigem positiivsed. Küll aga pole praktika muutmine kulgenud probleemideta – mitte kõik õiguskaare osalised pole jõudnud samadele järeldustele kehtiva seaduse ja nüüdisaegse teaduse võimaluste osas alkoholi kuritarvitamise tuvastamisel. Mõnede vaidluste vältimiseks võib olla vajalik edaspidi ka seaduse muutmise. Oluline on aga see, et mitmed inimesed, kelle suhtes on menetlus lõpetatud, on hiljem prokuröri oma elu muutmise eest siiralt tänanud.

Mitte kõik õiguskaare osalised pole jõudnud samadele järeldustele kehtiva seaduse ja nüüdisaegse teaduse võimaluste osas alkoholi kuritarvitamise tuvastamisel

2018. aasta oli oluliste muutuste aasta alaealiste kahtlustatavatega tegelevatele prokuröridele. Pärast alaealiste komisjonide kadumist 2017. aasta lõpus hakkas nende prokuröride töö sisaldama palju enam suhtlemist teiste ametnike, pedagoogide, psühholoogide ja teistega, kes alaealiste õigusrikkujatega kokku puutuvad. Oli seega alaealiste õigusrikkujate kohtlemise uue praktika ja võrgustikukoostöö loomise ning arendamise aasta. Ehk just sel põhjusel valiti tänava Lõuna ringkonna aasta prokuröriks abiprokurör Margit Pärn, kes on oma igapäevases töös pühendunud alaealiste õigusrikkujate valdkonnale. Margit kirjutas sellest ka tänavusse aastaraamatusse artikli.

Mitmed olulised ja ka avalikku tähelepanu pälvinud kriminaalasi jõudsid 2018. aastal kohtusse või said kohtulahendi:

- Mõisteti süüdi ebaseaduslikult raha eest välismaalaste Venemaalt Eestisse toimetamisega tegeleva kuritegeliku ühenduse kaks juhti Stanislav Untilov ja Vladimir Žuravljov. On oluline märkida, et kohtuotsuse tulemusel sisuliselt lõppes Eesti ja Venemaa vahelisel nn rohelisel piiril kaupade ja inimeste ebaseaduslik ülevõde;
- 2017. aasta juunis Viljandis 17-aastase tüdruku vägistanud ja mõrvanud noormees Tairo Poopuu tunnistati süüdi ja talle mõisteti karistuseks 15-aastane vangistus. Sellel kohtuotsusel on oluline mõju kohaliku kogukonna turvatunde taastamisele. Inimesed võivad olla kindlad, et ka kõige raskemad ja võikamad kuriteod avastatakse ning kurjus saab teenitud karistuse;
- Tartu abilinnapeale Artjom Suvorovile esitati süüdistus altkäemaksu võtmises ja kelmuses ning kriminaalasi saadeti kohtusse;
- Tabati mitu Tartu linnas sarivargusi toime pannud kurjategijat, kelle tegudele sai vanglakaristustega piir pandud;
- Kohtusse saadeti ja otsuseni jõudis kriminaalasi Aleksei Sõrkovi süüdistuses. Sõrkovit süüdistati suure koguse ohtlike narkootiliste ainete fentanüüli ja karfentanüüli saatmises Tartu vanglasse. Raamatu kaane sisse peidetud ainest oleks narkojoobe saanud kuni 265 inimest ehk ligi kolmandik Tartu vangla kinnipeetutest.
- Esimese astme lahendini jõudis kriminaalmenetlus OÜ Agrilandi ja sellega seotud füüsiliste ning juriidiliste isikute soodustuskelmuse süüdistuses. Kokku taotlesid süüdistatavad PRIA-lt pettuse teel üle 7 miljoni euro toetust, millest PRIA jõudis välja maksta üle 4,5 miljoni euro. Kriminaalasi lahenes kokkuleppemenetluses, mille jõustumisel saaks riik ja PRIA tagasi ligi 1,5 miljonit eurot.

Need on vaid mõned näited Lõuna RP prokuröride tööst.

Töötamisele lisaks on aeg-ajalt vaja ka vaimu ja teadmisi värskendada, samuti kolleegidega kogemusi vahetada. Jätkasime Lõuna Ringkonnaprokuratuuri kaks korda aastas toimuvate seminaride traditsiooni. Seminaridel käsitleti muuhulgas jälitustoimingutest teavitamise ja jälitusinfo tutvustamise probleeme, ekspert Mailis Tõnisson selgitas prokuröridele, kuidas vereproovide põhjal on võimalik tuvastada inimese alkoholisõltuvust ja teha järeldusi alkoholi kuritarvitamise harjumuste kohta, tutvusime politsei sisekontrolli tööga ning tegime läbi lühikese esmaabi ja elustamise kursuse. Juba teist korda viisime läbi ettekannete päeva, kus Lõuna Ringkonnaprokuratuuri prokurörid tutvustavad kolleegidele lühidalt mõnd oma eelmise aasta silmapaistvamat juhtumit. Selliste sisekoolituste tava jätkame kindlasti ka edaspidi.

Raamatu kaane sisse peidetud ainest oleks narkojoobe saanud kuni 265 inimest ehk ligi kolmandik Tartu vangla kinnipeetutest

Sõltumata sellest, kas see meile meeldib või mitte, veedame suurima osa oma ärkveloleku-ajast koos kolleegidega. Seetõttu on väga olulised need inimesed, kellega on kõrvuti meie töökabinetid ja kellega töö tõttu kohtume iga päev. Eelmisel aastal oli Lõuna Ringkonnaprokuratuuris mitmeid olulisi personalimuudatusi. Väljateenitud pensionile suundusid meie kauaaegsed kolleegid – Lõuna Ringkonnaprokuratuuri III osakonna vanemprokurör Küllike Taits ja abiprokurör Külli Zimm. Küllikese lahkumise järel asus III osakonda vanemprokurörina juhtima Toomas Liiva. Lõuna Ringkonnaprokuratuuri tulid tööle noored abiprokurörid Ken Kiudorf, Gerd Raudsepp ja Lily Sandel, samuti konsultant Laura Jõgisoo. Lõuna Ringkonnaprokuratuuris paistab olevat alanud põlvkondade vahetus. Prokuröri töö on palju enam kui lihtsalt amet. See on kutsumus. Seetõttu on uute ja pühendunud noorte kolleegide leidmine üks Lõuna Ringkonnaprokuratuuri oluline väljakutse.

Kretel Tamm
Lõuna RP juhtivprokurör

□

Menetlusökoonomia põhimõtted

Alates aastast 2015 on koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga lepitud kokku erinevates menetlust lihtsustavates võimalustes. Eesmärk on hoiduda ülemäärasest paberitööst ja bürokraatiast ning keskenduda sellele, et menetleja saaks teha keerulisemaid menetlustoiminguid, keskenduda kannatanule või mõelda läbi menetlustaktikalisi käike. 2018. aastal vaatasime koos PPA-ga üle, kuidas on läinud käiku erinevate menetlust lihtsustavate võimaluste rakendamine.

Ülekuulamisega seonduv

Alati peab menetleja lähtuma põhimõttest, et tema tegevus kannatanu kohtlemisel on inimsõbralik ja seaduslik. Kannatanut ei ole mõtet asjatult suunata korduvalt esitama ühte ja sama infot. Kannatanut ei pea iga kord kohe üle kuulama järgmiste asjaolude esinemisel:

- tegemist on kriminaalasjaga, mis perspektiivis lõpetatakse;
- (väikese kahjuga) varavastaste süütegude korral ning avaliku rahu vastaste süütegude korral, oluline on iga situatsiooni hinnata lähtuvalt asjaoludest;
- kannatanu on esitanud väga põhjaliku süüteoteate;
- kui on vaja täpsustavaid küsimusi esitada, saab need vormistada vastavalt KrMS §-le 123, näiteks juhul, kui teataja saadab lisainfot e-kirja teel;
- registrikanne võib olla esimene menetlustoiming, eraldi dokumenti vormistama ei pea;
- isikusamasuse korrektseks ja kiireks tuvastamiseks on mõistlik paluda elektronpostiga saadetud süüteoteade digitaalselt allkirjastada. Kui digitaalse allkirjastamise võimalus puudub, peab menetleja igal üksikul juhul hindama, kas peaks võtma kannatanuga isiku tuvastamiseks ühendust.

Kui ainsaks toiminguks menetluses jääb süüteoteate esitamine, menetluse prokuratuuri saatmine ning lõpetamine, siis igal juhul tuleb avaldajaga telefoni teel ühendust võtta, et ta saaks politseilt tagasisidet menetluse kohta enne menetluse lõpetamist.

Põhistamata määruste koostamine

Kuna seadus võimaldab koostada aja kokkuhoidu tarbeks põhistamata määruseid, siis võiks seda võimalust rohkem rakendada. Määruses võiks olla üks selgitav lause ning kannatanule tuleks helistada ning selgitada, et saab vastava määruse ning mis on selle sisu ja mõte. Alustamise faabulaid määrusesse ei ole vaja kirjutada ning tekst peab üldjuhul mahtuma ühele lehele. Oluline on see, et inimesele selgitatakse määruse mõtet vahetult, selgelt ja lihtsalt. Alles juhul, kui lõpetamise osas esitatakse taotlus, tuleks koostada põhistatud määrus.

Videosalvestis protokolli asemel

Võimaluse korral võib menetlustoimingud videosalvestada. See on oluline just selleks, et taasesitada emotsiooni, mis näiteks sündmuskohal avaneb. Tõend on ennekõike salvestis ise ja seda tuleks praktikas rohkem rakendada. Samas, kui protokolli koostamine on mõõdapääsmatu, siis protokoll võib kirjutada ühe lause, et lisatud on videofail. Selleks, et videos toimuvaid sündmusi oleks lihtsam ja kiirem taasesitada, võiks võimalusel märkida ka minutivahed, see tähendab, millal mingi sündmus videos toimub.

Toimikus peaksid olema ainult need tõendid, millega prokurör läheb kohtusse

Kokkulepped lähisuhtevägivalla teemal

LSV menetluste osas on olulised neli põhimõtet:

- Need menetlused peavad jõudma kiiresti lahenduseni, sest üksnes siis väljub kannatanu vägivallaringist. See tähendab ka laialdasemat kiirmenetluste rakendamise arvu LSV menetluste korral.
- Iga LSV-d pealt näinud last tuleb märgata ning temani peab jõudma just talle mõeldud toetav tegevus riigi poolt.
- Kannatanute kohta peab info jõudma ohvriabini.
- Lähene miskeeldude arv neis asjades peab kasvama.

Lähisuhtevägivalla juhtumi korral võetakse prokuröriga (näiteks valveprokuröriga) kohe ühendust ning prokurör otsustab võimalusel asja kiire lahendamise huvides, kas asi läheb kiirmenetluse, kokkuleppemenetluse, lõpetamisele oportuuniteedipõhimõttel, lepitusmenetluse või üldmenetluse. Otsus langetatakse sõltuvalt sellest, kas on tegemist esmase või korduva juhtumiga, kui raske juhtumiga, kas isik on varem karistatud või mitte.

LSV-juhtumite korral on esmane reageerimine oluline ka selle tõttu, et esineb palju juhtumeid, kus kannatanu oma ütluseid muudab või võtab kahtlustatavale tehtud etteheite tagasi. Kannatanu positsiooni muutmisel tuleb suhtuda väga tõsiselt ning alati uurida, kas selle taga võib peituda hirm. Kannatanut tuleb julgustada tõtt rääkima, anda aega enda kogumiseks ning võimalusel kaasata ohvriabi või nõustaja. Samuti oleks sellisel juhul palju abi näiteks sündmuse lahendamisel osalenud politseametniku vormikaamera salvestisest või sündmuskoha muul moel videosalvestamisest. Teine aspekt, millele kannatanu ütluste muutmise korral tuleks tähelepanu osutada, on kahtlustatava taust. Kui kannatanu ütlused langevad ära, võib tugineda ka teistele tõenditele (LSV infoleht, kõnesalvestis häirekeskusele tehtud kõnest, patsiendikaart, tunnistajate ütlused jpm).

Digitalsed dokumendid

Lähtume põhimõttest, et kõik, mis on digitaalne, peab jääma digitaalseks. Toimikus on üksnes tõendid. Kirjavahetusi toimikusse lisada pole vaja, võimalusel võiks näiteks hüperlinkida dokumendid. Fotode automaatset printimist pole vaja teha. Näiteks fototabelid, kus on palju fotosid, võib jätta koostamata. Majandusasjades võiks äritoimik olla plaadi/ketta peal.

Kahe toimiku süsteem

Toimikus peaksid olema ainult need tõendid, millega prokurör läheb kohtusse.

Süsteemiseerida tuleks erinevatesse toimikutesse tõendusmaterjal ning abimaterjal. Abimaterjal puudutab eelkõige teatud uurimisversiooni, mis on ära langenud, või näiteks teatud kuriteoepisoodi, mis seaduse muudatuse tõttu ei ole enam kuriteona käsitatav. Süstematiseerimise eesmärk on kriminaaltoimiku sisu viimine sellisele kujule, et kriminaaltoimikus on eristatav tõendusmaterjal ja abimaterjal. Uurimisasutus peab süstematiseerimise kooskõlastama prokuratuuriga. Kui uurimisasutus eristab abimaterjali, siis peab see kriminaaltoimikust näha olema. Abimaterjal on eraldi köites (köidetes), köite esilehel peab olema vastav pealkiri, nt „kd V Abimaterjal“. Abimaterjali kohta koostatakse sisukord vaid prokuröri korraldusel või kaitsja taotlusel. Oluline on rõhutada, et süstematiseerimise tulemusel tekkiva abimaterjali edastab uurimisasutus prokuratuurile koos kriminaaltoimikuga. Samas tuleb arvestada, et iga hinna eest abimaterjali eristamine ei täida lõppeesmärki. Näiteks kaheköitelise kriminaaltoimiku korral abimaterjali neljal lehel eristamine toob kaasa rohkem tegevust, kui see väärt on. Seega on abimaterjali eristamine mõttekas mahukate kriminaaltoimikute korral.¹

Oluline on tuua välja, et prokurör peab hindama igal üksikul juhul, et kas on võimalik ja asjakohane vastavaid meetmeid rakendada. Tuleks lähtuda mõistlikkuse printsiibist.

Kristi Mäe
riigiprokuratuuri arendusnõunik

¹ Tristan Ploom. Kriminaaltoimiku ja abimaterjali koostamine. Lk 5.

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [28]

Tunnuspilt:

Millised on kõige mõjukamad lood?

- [Avalehele](#) [19]

- [Prokuratuuri aastaraamat 2018](#) [20]

Olukorrast riigis: Kuningas on surnud. Elagu kuningas?

Mullu sai avaldatud lootust, et enam kui tosin aastat Eestit laastanud fentanüüli levikule on politsei pingutuste toel vähemalt ajutiselt piir peale pandud.

Toona kostis ka häälekat kõhklust, kui pikaks toda kaua oodatud rahu jätkub. Täna, poolteist aastat pärast 2017. aasta hilissuviseid sündmusi, mil Keskkriminaalpolitsei kõrvaldas kahe kriminaalmenetluse raames illegaalsest käibest pea kümme kilo fentanüüli, saab kinnitada, et kuningas on jätkuvalt surnud!

Viimase kümne aasta vältel on politsei saanud igal aastal Eesti Kohtuekspertiisi Instituuti (EKEI) analüüsimiseks väärteo- ja kriminaalmenetluste raames leitud fentanüüle keskmiselt korra päevas. Kuid see trend murdus mullu. Kui veel 2017. aastal kõrvaldati tänavatelt fentanüüle kokku 307 korral, siis eelmisel aastal leiti erinevaid fentanüüle (sh analoogid) Eesti tänavatelt väärteo- ja kriminaalmenetluste raames pea kolm korda vähem – kokku 122 korral.

EKEI statistikast ilmneb ka tõsiasi, et fentanüülide levipiirkond on jäänud viimase kümne aasta vältel pea muutumatuks – eeskätt Harjumaal, ent vähesemal määral ka Ida-Virumaal. Nii leiti ka mullu 122 leust 91 korral fentanüüle Harjumaal, s.o Põhja Prefektuur ja Keskkriminaalpolitsei tööpiirkonnas, ning 30 korral Ida Prefektuuri tööpiirkonnas. Ühel korral leiti kahtlustatava kinnipidamisel teiste ainete seas ka 45 milligrammi fentanüüli Viljandis. Tuvastati, et isik oli selle soetanud enda tarbeks Tallinnast.

Ka käibelt kõrvaldatud fentanüülkogused ilmestavad, et kõige ohtlikumate narkootiliste ainete kättesaadavus on viimase pooleteise aastaga oluliselt vähenenud. Kui aastatel 2007–2016 analüüsi EKEI-s keskmiselt kilogramm erinevaid fentanüüle (erand oli 2017. aasta, mil kahe suure kriminaalmenetluse tulemusena oli EKEI töölaual aasta peale kokku rohkem kui kümme kilo fentanüüli), siis 2018. aastal tuvastati erinevate süütoemenetluste raames kokku ca 500 grammi fentanüüle. Sealhulgas leiti valdav osa ainest – konkreetselt 370 grammi - viie kriminaalasja raames.

Kokkuvõttes, pärast Keskkriminaalpolitsei poolt 2017. aasta suvel Harjumaal asunud [fentanüülilabori likvideerimist](#) [29] ja seejärel teises kriminaalasjas [kahe olulise fentanüüliliga varustaja kinnipidamist](#) [30] ning nende kahe kriminaalasja raames illegaalsest käibest enam kui 22 miljonit doosi fentanüüli kõrvaldamist on Keskkriminaalpolitsei ja Põhja Prefektuur oluliselt panustanud sellesse, et säilitada fentanüülivarustajate turu tühjaks jäämist. Siinkohal ei ole vähetähtis, et tunamullu pidasid Põhja Prefektuuri töötajad kinni [R. Borontsovi](#) ja [G. Klimini](#) [31], kes käitlesid ülisuurtes kogustes furanüülfentanüüli ja karfentanüüli, ning käibelt kõrvaldati ca 4,5 miljonit doosi äärmiselt ohtlike fentanüüli analooge. Eelneva tulemusena vähenes mullu oluliselt nii fentanüüli kui ka sellest ohtlikumate furanüülfentanüüli ja karfentanüüli kättesaadavus: fentanüüli leiti eelmisel aastal erinevate väärteo- ja kriminaalmenetluste raames kokku 91 grammi (seda on enam kui tuhat korda vähem kui 2017. aastal), furanüülfentanüüli leiti kokku 103 grammi (enam kui 2,5 korda vähem kui 2017. aastal) ning karfentanüüli leiti kokku 33 grammi (viis korda vähem kui 2017. aastal). Kuningas näib tõepoolest olevat surnud!

Ent loodus tühja kohta ei salli. Nende kõige ohtlikumate fentanüülianalogoide asemel ilmus mullu Eesti turule täiesti uue fentanüülianaloga tsüklopropüülfentanüül, mida leiti eelmisel aastal esialgsel andmetel kokku viiekümnel korral kogumahu ca 276 grammi. Kuid paanikaks pole põhjust. Tsüklopropüülfentanüüli näol on tegemist furanüülfentanüülist ja karfentanüülist, ent ka fentanüülist enesest lahjema ainega.

Kuivõrd taolisid turuvõnkeid on täheldatud viimase kahe dekaadi vältel varemgi, siis oldi selleks valmis ning Põhja Ringkonnaprokuratuur ja Põhja Prefektuur keskendusidki mullu eeskätt vabanenud fentanüüliturule trügiva tsüklopropüülfentanüüli suures koguses levitajate tegevuse tõkestamisele. Nelja kriminaalasja raames peeti kinni neli isikut, kes üritasid tsüklopropüülfentanüüli varustamisega rikastuda, ning tänavatelt kõrvaldati ligi veerand kilo tsüklopropüülfentanüüli: ca 110 grammi tsüklopropüülfentanüüli ebaseaduslikus käitlemises mõisteti mullu süüdi S. Klimov ja lisaks temale jõudsid kohtukulli ette [L. Kovaljov](#) [32], [D. Antropov](#) [33] ja [R. Kotovitš](#) [32], kellest igähele arvati süüks ligi poolesaja grammi sama meelemürgi ebaseaduslik käitlemine.

Foto: Väljavõte kriminaalasja nr 1-18-8337 toimikust, kus varjatud jälgimise käigus fikseeriti Antropov peitmas suures koguses tsüklo- propüülfentanüüli

Lisaks täiesti uue fentanüülianalooži, so tsüklopropüülfentanüüli pakkumuse vähendamisele jätkati aktiivselt tööd fentanüüli ja selle teiste analoogide kättesaadavuse vähendamise nimel. Nagu öeldud, tuvastati mullu Eesti Kohtuekspertiisi Instituudis neile väärteo- ja kriminaalmenetluste raames analüüsimiseks saadetud ainetest fentanüüli kokku ca 91 grammi, sellest lõviosa käitles ebaseaduslikult R. Guseinov, kes peeti Põhja Prefektuuri poolt [kriminaalasjas nr 1-18-5146](#) [34] kahtlustatavana kinni ning mõisteti kokkuleppemenetluses süüdi KarS § 184 lg 1 järgi kokku ca 88 grammi fentanüüli ebaseaduslikus käitlemises.

Vahekokkuvõttena, lõviosa fentanüülidest leiti ja kõrvaldati tänavatelt viie kriminaalasja raames ning ülejäänud ca kolm grammi fentanüüli, ca 25 grammi tsüklopropüülfentanüüli, ca 103 g furanüülfentanüüli ning ca 33 g karfentanüüli leiti ülejäänud 117 väärteo- ja kriminaalmenetluse raames.

Skeptikud võiksid siinkohal õigustatult märkida, et ainuüksi süütoemenetluste raames tänavatelt kõrvaldatud fentanüülkogus ja konfiskeerimiste arv ei kinnita veel fentanüülide pakkumuse vähenemist. Skeptikud küsivad kindlasti, et ehk jahivad politseinikud hoopis jalgrattavargaid ning lubavad fentanüüliidileritel karistamatult tänavanurkadel lastele meelemürki müüa. Igati õigustatud küsimused. Vastuseks saab üksnes kinnitada, et fentanüüli on Eestimaa tänavatelt tõepoolest vähem ning seda kinnitab kas või opioidide üledoosidest põhjustatud surmajuhtude järsk vähenemine eelmisel aastal. EKEI, [Tervise Arengu Instituudi](#) [35] ning [Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskuse \(EMCDDA\)](#) [36] kogutud andmete analüüsimisel saab täheldada, et eelmisel aastal oli esialgsel andmetel narkootikumide üledoosidest põhjustatud surmajuhte sama palju kui viimati viisteist aastat tagasi. Esialgsel andmel tuvastatud neljakümnest surmajuhtust 24 põhjustas opioidide üledoos (võrdluseks – tunamullu oli kokku 110 surmajuhtu, millest 81% põhjustasid opioidid). Seega suri eelmisel aastal fentanüülide tõttu umbes kolm korda vähem inimesi kui hukkus liiklusõnnetuse tagajärjel.

Kuigi fentanüüli ja selle analoogide käitlemine on jätkuvalt pigem marginaalne, siis teistest tugevatoimelistest narkootilistest ainetest müüakse ja ostetakse Eestis jätkuvalt suure koguses amfetamiini. Erinevalt fentanüülist, mida käideldakse eeskätt Harjumaal ja Ida-Virumaal, leidub amfetamiini üle Eesti, ka kõige kaugemates maanurkades. Samas tuleb panna tähele, et Tallinnas ja Harjumaal on käideldavad kogused üldjuhul märksa suuremad ning väiksemates linnades võib n-õ turgu mõjutav kogus olla ka paarsada grammi amfetamiini.

Politsei ei ole siinkohal käed rüpes istunud, vaid aktiivselt tegutsenud, et vähendada amfetamiini pakkumust tänavatel. Nii pidasid Ida Prefektuuri narkopolitsei ametnikud mullu kevadel kinni A. Nikitini, S. Fjodorovi ja D. Noskovi, kes smuugeldasid Venemaalt amfetamiini sisaldavat vedelikku, et see müügikõlblikuks amfetamiiniks muuta. Narva-Jõesuus asuva puhkekeskuse vannitoas segati plastist kanistrites piiritus, amfetamiini sisaldav õli ning hape, seejärel jäeti segu kuivama. Eelmise aasta oktoobri lõpus mõistis Viru Maakohus

mehed [kokkuleppemenetluses süüdi](#) [37] ja karistas neid pikaajaliste reaalsete vangistustega.

□
Foto: väljavõte kriminaalasja nr 1-18-8365 toimikust, milles Fjodorov ja Noskov mõisteti süüdi vähemalt 16 kilo amfetamiini valmistamises

Kuid veel pool aastat enne Nikitini, Fjodorovi ja Noskovi illegaalse äri lõpetamist pidasid ka Põhja Prefektuuri narkotalituse ametnikud oma menetluse raames Jõhvis kinni Konstantin Otbetkini, kelle valdusest leiti kümme korda suurem kogus vedelal kujul amfetamiini. Põhja Ringkonnaprokuratuur esitas eelmise aasta juulis K. Otbetkinile süüdistuse kokku 160 liitri amfetamiini sisaldava vedeliku ebaseaduslikus käitlemises, millest süüdistuse kohaselt 20 liitrit lahjendas ta 2017. aasta sügisel Jõhvis glükoosiga ja saadud 40 kilo pulbrilist amfetamiini müüs seejärel Aivar Tartule,

kes süüdistuse kohaselt varustas amfetamiiniga juba järgmisi inimesi. Harju Maakohtu Tallinna kohtumaja langetab selles kriminaalasjas otsuse suve hakul.

Eelnevatest kriminaalmenetlustest joonistub ühtlasi välja tõik, et Eestis tegutsevad suuremad narkomüüjad tihtipeale tunnevad üksteist ning teevad koostöödki. Näiteks kui Põhja Ringkonnaprokuratuur süüdistab Aivar Tartut Konstantin Otbetkinilt neljakümne kilo amfetamiini ostmises, siis Riigiprokuratuur süüdistab teda Oleg Martovoi ja Eduard Košljakovi kuritegeliku ühenduse liikmena Harjumaal ja Läänemaal tegutsemises, sealhulgas näiteks Haapsalus narkootikumide tänavamüüjate töö korraldamises. Kuid Konstantin Otbetkini amfetamiinilaborist ei jõudnud meelemürk mitte üksnes Ida-Virumaale ja Läänemaale, vaid Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi analüüs viitab, et samast allikast pärineb ka eelmisel aastal S. Antonovi poolt Jõhvis Tallinna tarnitud kuus kilo amfetamiini, [mille politsei Piritä Selveri juures Antonovile kuut kilo amfetamiini, ning pildil paremal on Antonovi poolt kullerit ja tema käes olevat väärtuslikku amfetamiini turvama määratud Levšenko](#) [38]. Antonovi mõistis eelmise aasta oktoobris Harju Maakohus [kokkuleppemenetluses süüdi](#) [39] ja teda karistati pea kaheksa aasta pikkuse vangistusega.

Foto: väljavõte kriminaalasja nr 1-18-5249 toimikust, milles vasakus nurgas on näha kuller A. Ivanov, kes kilekotiga on viimas Piritä Selveri juurde Antonovile kuut kilo amfetamiini, ning pildil paremal on Antonovi poolt kullerit ja tema käes olevat väärtuslikku amfetamiini turvama määratud Levšenko

Eesti narkoturu väiksusest annavad teatava ülevaate ka Harju Maakohtu viimase poole aasta

väljelt nn Kemerovo kuritegeliku ühenduse kriminaalasjas uuritud tõendid, milles amfetamiinilõhnalised niidid viivad ühelt poolt Narva, kus aasta tagasi [mõisteti Sergey Tolkachev süüdi](#) [40] Ida-Virumaal enam kui nelja kilo amfetamiini müümises, ent ka Pärnusse, kus seelses maakohus parasjagu arutatakse Pärnumaa ühe olulisema amfetamiinivarustaja Eduard Peretokini süüasja. Nii Tolkachevit kui ka Peretokinit ühendav lüli on lisaks samale meelemürgile ka tõik, et mõlemad olid tihedalt seotud nn Kemerovo kuritegeliku ühenduse liikmetega. See ilmestab üksnes asjaolu, et Eesti on väike ning kallihinnaline mõnuaine rändab kasumit ihalevate diilerite taskuis idapiiri äärest ka Pärnumaa kaugeimatesse soppidesse, sekka ka üksjagu Harjumaale.

Kokkuvõttes, enimohlikest narkootilistest ainetest on fentanüüli kättesaadavus pärast 2017. aasta teises pooles toimunud õiguskaitseasutuste tõhusat tegevust jätkuvalt väike. Fentanüüliturgu seiratakse aktiivselt ning võimalikud turu hõivamise katsed on õiguskaitseasutused seni tõhusalt eos ka likvideerinud. Selle kõrval on politsei üha rohkem ressursse panustanud teise kange narkootilise aine – amfetamiini – kättesaadavuse vähendamisele ning esimesed tibud on lugemiseks juba koorunud. Kuid tõsine töö jätkub ning õiguskaitseasutused pingutavad, et käesoleva lühikese ülevaate pealkirja lõpus sisalduv kirjavahemärk säiliks esitatud kujul võimalikult kaua ega asenduks lähimas ega kaugemas tulevikus hüüumärgiga. „Kuningas on surnud. Elagu kuningas?“

Vahur Verte
riigiprokurör

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [41]

Tunnuspilt:

Usin narkokoer leidis metsapeidikust üles tsüklopropüülfentanüüli (foto on pärit kriminaalasja toimikust)

Personalitöö

Prokuratuuris viidi 2018. aasta jooksul läbi 15 avalikku konkurssi 29 ametikoha täitmiseks. Kokku tegeleti aasta jooksul 306 inimese kandideerimisega. 2018. aasta jooksul asus prokuratuuri tööle 22 uut töötajat, kellest enamik tulid tööle mujalt avalikust sektorist. Aasta jooksul lahkus töölt 24 töötajat, enamik nendest suundus kas pensionile või tööle era- ja avalikku sektorisse. 2018. aastal oli prokuratuuri vabatahtlik personalivoolavus 8%. Tööjõu voolavust defineeritakse kui töötajate liikumise määra, mis võimaldab hinnata organisatsiooni konkurentsivõimelisust ning kestlikkust. Justiitsministeeriumi haldusalas on prokuratuuri personalivoolavus üks väiksemaid, olles sarnane personalivoolavusega kohtusüsteemis üldse.

Kuna usume, et asutust ja siin töötamist kirjeldavad kõige paremini meie inimesed ise, uurisime eelmisel aastal tööle tulnutelt, mis neile nende töö juures kõige rohkem meeldib, mis on olnud nende töös eriti toredat ning millises prokuratuuris nad soovivad viie aasta pärast töötada.

Triinu Hordo, Lääne Ringkonnaprokuratuuri konsultant

1. Mis sulle Sinu töö juures kõige rohkem meeldib?

Meeldivad tööle omased väljakutsed: nii kaks-juristi-kolm-arvamust situatsioonides ikkagi põhjendatud seisukohani jõudmine kui probleemile lahenduse leidmine. Samuti on sealjuures olulised toetavad ning koostööaltid kolleegid.

2. Särvaime hetk / lõbus lugu, mis on Sinu töös ette tulnud.

Kuivõrd menetlusosalistelt tänusõnade kuulmine ei ole just sage juhus, on mul eredalt meeles ühe kannatanust kaebaja tänuavaldus. Töövõit kannatanute väärrika kohtlemise osas seisnes selles, et tõstsin telefonitoru ning küsisin, mis siis ikkagi juhtus. Kulus küll kümnekond minutit, ent pärast seda oli pilt mõlemal selge ning kaebajalt kõlas „Aitäh!“. Seda hoolimata sellest, et tal oli teadmine, et kaebus jääb suure tõenäosusega rahuldumata. Oli tore kuulda, et olen esimene normaalne ametnik, kellega on käsitletud probleemiga seonduvalt kokku puutunud.

3. Millises prokuratuuris soovid viie aasta pärast töötada?

Prokuratuuris, kus töö kvaliteet on endiselt väga hea.

Kristin Kaur, Riigiprokuratuuri personalitalituse nõunik

1. Mis sulle Sinu töö juures kõige rohkem meeldib?

Minu jaoks on väga olulised inimesed, kellega iga päev, töötan ning kuna minu ümber olev naiskond on suurepärase, siis seda hindangi kõige rohkem. Veel olen tänulik arengu- ja koolitusvõimaluste eest organisatsioonis.

2. Särvaime hetk / lõbus lugu, mis on Sinu töös ette tulnud.

Mul ainult lõbusad hetked iga päev ongi, kuna töötan nii säravas naiskonnas, üks säravam kui teine!

3. Millises prokuratuuris soovid viie aasta pärast töötada?

Viie aasta pärast soovin töötada prokuratuuris, kus hommikul tulevad kõik suure naeratuse saatel tööle ning lahkuvad õhtul, veel suurem naeratus näol.

Riina Bogens, Viru Ringkonnaprokuratuuri konsultant

1. Mis Sulle Sinu töö juures kõige rohkem meeldib?

Mulle meeldib minu töö juures kõige rohkem see, et saan iga päev juurde uusi teadmisi prokuratuuri tööst ja selle eripärast. Töö on äärmiselt huvitav ja mõtlemist arendav. Kindlasti aitab väga palju selle õnnestumisele kaasa Viru prokuratuuri toetav kollektiiv, kellega koos arutame kõige keerukamaid probleeme, et neile just kõige parem ja õigem lahendus leida.

2. Särvaime hetk / lõbus lugu, mis on Sinu töös ette tulnud.

Kuna olen prokuratuuris töötanud liiga vähe, siis mul ei ole veel säravaimat hetke ja lõbusat lugu, millest kirjutada, kuid mulle meeldib Virumaal see, et siin piirkonnas korraldatakse erinevaid koosviibimisi ja üritusi, mis annavad kõikidele suurema ühtsus- ja kindlustunde, et iga inimene prokuratuuris on väärtuslik ja tema panusest sõltub selle asutuse toimimine.

3. Millises prokuratuuris soovid viie aasta pärast töötada?

Viie aasta pärast soovin töötada prokuratuuris, kus on ühtne meeskond, kellel on ühtne siht ning kelle töö eesmärk on kannatanute toetamine, lahenduste leidmine ja kahtlustatavate süüdistatavate õiguskäitumisele suunamine. Samuti loodan, et prokuratuur teeb koostööd kõikide teiste asutuste ja organisatsioonidega nii, et ka Ida-Virumaal oleks võimalik isikuid saata abi saamiseks erinevatesse sotsiaalprogrammidesse ning alaealistel/noortel oleks koht, kuhu nad saavad julgelt minna ja vaba aega huvitavate tegevustega sisustada.

Jana Laht, Põhja Ringkonnaprokuratuuri konsultant

1. Mis Sulle Sinu töö juures kõige rohkem meeldib?

Põhja Ringkonnaprokuratuuris alustasin tööd 12.02.2018. Minu põhiülesanne on abistada prokuröre alaealiste õigusrikkujate erikohtlemisel. Samuti tegelen lähisuhtevägivalla probleemidega: otsin välja konkreetsele isikule sobivat ja edaspidist kuritegevust minimeerivat programmi, suhtlen programmi läbiviija või muu teenuseosutajaga programmi algusaja ja kestuse osas, samuti kontrollin KrMS § 201 alusel määratud kohustuse täitmist. Mis mulle kõige rohkem meeldib, on see tunne, et mul on võimalik aidata ühiskonda. Samuti on tore, kui paindlikud, mitmekülgsed, koostöövalmis ja individuaalse lähenemisega me oleme. Ise olen suhtleja tüüp ning auditav on suhelda ja otsida koos meie koostööpartneritega parimad lahendused nii kannatanutele kui ka kahtlustatavatele. Oleme nendega koos arenenud ja lihvinud tavasid.

2. Särvaime hetk / lõbus lugu, mis on Sinu töös ette tulnud.

Üks alaealine neiu oli kahtlustatav KarS § 121 lg 2 p 3 järgi kvalifitseeritava kuriteo toimepanemises, see on teise inimese tervise kahjustamine või valu tekitanud kehaline väärkohtlemine, kui see on toime pandud korduvalt. Lisaks ei täitnud neiu koolikohustust. Kutsusime kahtlustatava koos vanemaga prokuratuuri, et arutada võimalikke lahendusi selles kriminaalmenetluses. Vestluse käigus saime selgust, et kahtlustatav on ise ka kiusamise ohver, kellel täielikult puudub tugivõrgustik koostööpartnerite ja ka kooli poolt. Otsustasime korralda ümarlaua, kuhu olid kaasatud kooli sotsiaalpedagoog, psühholoog, huvijuht, õppealajuhataja, vanemad, kahtlustatav ise, MDFT-superviisor, KOVi lastekaitsespetsialist, prokurör ja konsultant. Oma tulekust andsime teada nädala aega enne. Kui saabusime kooli, olime valmis pikaks vaidluseks, istusime kõik koos laua taga ja kooli meeskond ladus välja oma sekkumiskaava, millele kuulus seitse minutit. Kõigest seitse minutit ja probleemid olid lahendatud, ilma et oleksime jõudnud midagi vahele öelda. Tundus, et teatud juhtudel teavitamine, et „prokuratuur tuleb“, mõjub nagu võlukepike.

3. Millises prokuratuuris soovid viie aasta pärast töötada?

Olen siin töötanud kõigest aasta aega ja näen, kui palju me teeme tööd selle nimel, et töö kvaliteet oleks maksimaalselt hea. Meil on tähtsad eesmärgid, meil on missioonid ja visioonid. Me tahame, et meie otsused oleksid õiglased, kuid kahjuks olen puutunud kokku meie koostööpartnerite, teatud ametnikutega, kes mingitel põhjustel ei soovi panustada sellele elukutsele, mille nad valisid. Selle tagajärjel nullitakse meie töö tulemused. Seega loodan, et viie aasta pärast on sellised murekohad kadunud ja iga ametnik teeb oma tööd kogu südamega.

„Veni, vidi, vici“

Gerd Raudsepp, Lõuna Ringkonnaprokuratuuri abiprokurör

1. Mis Sulle Sinu töö juures kõige rohkem meeldib?

Eelkõige meeldib töö juures suhtlus erinevate inimestega, nii koostööpartnerite kui menetlusosalistega. Lisaks see, et elu on alati kirevam, mitmekesisem kui mistahes seadus ja selle regulatsioonid ning tegelikud lahendused sünnivad siiski iga kaasuse pinnalt.

2. Särvaime hetk / lõbus lugu, mis on Sinu töös ette tulnud.

Hetk enne esimese kokkuleppe kohtulikku kinnitamist, mil ilma toimikut omamata sai ette manatud kõik selle leheküljed, selles sisalduv teave ning potentsiaalsed kohtuniku küsimused, mis paraku jäid esitamata põhjusel, et kokkulepe oli korrektselt koostatud.

3. Millises prokuratuuris soovid viie aasta pärast töötada?

Prokuratuuris, kus seaduse ja südametunnistuse alusel on võimalik anda endast parim turvalise ühiskonna loomisesse.

Kristi Mäe, Riigiprokuratuuri arendusnõunik/haldusdirektor

1. Mis Sulle Sinu töö juures kõige rohkem meeldib?

Mina väärtustan oma töö juures haldusdirektori ning arendusnõunikuna kahte asja: meeskond ja missioon. Esiteks meeldib mulle meie meeskond, kõik teevad oma tööd südamega ning on tublid. Üksteist aidatakse ning haldusosakonna inimestele saan alati loota. Mulle meeldib töö inimestega ja liikuda ühtse meeskonnana mingite eesmärkide saavutamise nimel. Teiseks imponeerib mulle asjaolu, et prokuratuuris töötamine teenib mingit suuremat eesmärki. Eks me kõik töötame ju kasvõi kaudselt selle nimel, et kannatanud saaksid abi ning pätid saaksid teenitud karistuse. See on hea tunne!

2. Särvaim hetk / lõbus lugu, mis on Sinu töös ette tulnud.

Säravaimateks hetkedeks pean ühiseid üritusi. Seniajani on õnnestunud väisata kolme: aastapäevapidu, jõuluõhtusööki ning häkatoni. Tore on kolleegidega suhelda vabamas õhkkonnas ja näha ka nende n-ö inimlikumat ja igapäevasemat külge.

3. Millises prokuratuuris soovid viie aasta pärast töötada?

Viie aasta pärast soovin töötada prokuratuuris, kus hommikul tulevad kõik suure naeratuse saatel tööle ning lahkuvad õhtul, veel suurem naeratus näol.

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [42]

Tunnuspilt:

Sõna saavad prokuratuuri uued töötajad. Pildil ülemises reas Triinu Hordo, Kristin Kaur, Riina Bogens ja Jana Laht; alumises reas Gerd Rau

Prokuratuur kõrvaltvaataja pilguga

Jaanuaris toimunud prokuratuuri ideede häkatoni osalesin laudkonnas, kus tegelesime prokuratuuri maine küsimusega. Nimelt nähti probleemina seda, et laiem avalikkus ei mõista tihtipeale, mida prokuratuuri töö endast kujutab, ja sellest tulenevalt ei ole ka arusaadav, kui näiteks õhtuses AK-s räägitakse, et mingi kohtuasi lõpetati oportuuniteediga. Kuna selle termini tähendus ei ole laiemale üldsusele teada, siis võivad sellised uudised jätta mulje, nagu ei oleks prokuratuur oma tööd hästi teinud, sest kriminaalasi lõpetati. Laudkonnas arutati, et tegelikult on probleem laiem: tavakodanikul ei ole alati head arusaama sellest, kuidas õigussüsteem toimib ning mis roll on selles kanda prokuratuuril. Seadusest võib lugeda, et prokuratuur juhib kohtueelset menetlust, kuid mida see tegelikult tähendab?

Olles ka ise väljastpoolt prokuratuuri, justiitsüsteemi ning isegi väljastpoolt avalikku sektorit hiljuti rotatsiooniprojekti raames

prokuratuuri asunud, on mul nüüd olnud võimalus omandada parem arusaam prokuratuuri tegevusest ja rollist. Rotatsiooni käigus olen saanud kohtuda inimestega nii riigiprokuratuuris kui ka ringkonnaprokuratuuridest ja käia prokuröridega kaasas nii kokkuleppemenetlustel kui ka kohtus, saades seeläbi aimu erinevatest asjadest, alustades roolijoodikutest kuni organiseeritud kuritegevuseni.

Esimeseks oluliseks teemaks, mis selgelt välja joondus, kuid mis kipub pigem avalikkuse eest tahaplaanile jääma, on prokuratuuri ja politsei vaheline tihe koostöö. Kuid koostöö, suhtlemise ja inimlikkuse teema esines laiemalt läbiva märksõnana prokuröride töös. Nii täheldasin prokuröridega rääkides, et nad ei taju enda rolli tingimata kui ühe poole esindamist kriminaalasjas, vaid pigem nähakse, et erinevad osapooled töötavad ühtse eesmärgi nimel: et asi saaks õiglaselt lahendatud.

Ootamatult mainis prokurör oma sõnavõtu, et kuna kaitsja puudub, siis astub tema hetkeks sellesse rolli, ning pakkus välja karistuse, mille eest muidu ehk kaitsja oleks seisnud

Näiteks on mul selle lühikese aja jooksul olnud võimalus näha juhtumeid, kus prokuröri rolliks on olnud süüalust suunata teatud asju oma elus ümber mõtestama ja ümber korraldama nii, et tal edaspidi ei oleks vajadust prokuratuuriga tegemist teha: ehk suunata inimest tegelema probleemi põhjustega, seeläbi toetades tema edaspidist õiguskuulekat elu.

See, et prokurörid töötavad suurema eesmärgi nimel, tuli ka eriti selgelt välja ühel kohtuistungil, kus süüalune ei soovinud endale kaitsjat võtta. Minu jaoks täiesti ootamatult mainis prokurör oma sõnavõtu, et kuna kaitsja puudub, siis astub tema hetkeks sellesse rolli, ning pakkus välja karistuse, mille eest muidu ehk kaitsja oleks seisnud.

Ehk ongi see ühtne eesmärk see, mis loob selle selgelt tuntava lugupidamise prokuröride, advokaatide ja kohtu vahel, mida ma kohtusaalis kogunud olen. Kokkuvõtvalt võib öelda, et kuigi kriminaaljustiitsüsteem põhineb raudkindlatel reeglitel ja põhimõtetel, siis loovad inimesed nende raamide ulatuses iga kord ainulaadse sisu. Ka ühel koolituspäeval rõhutati inimlikkuse olulisust prokuröride rollis: „Olge juristid, aga inimesekesksed ja loominguks juristid“.

Katre Leino
Justiitsministeeriumi nõunik

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [43]

Tunnuspilt:

Katre Leino osaleb nii justiitsministeeriumi kui prokuratuuri töös riigikantselei juhtimistalentide programmi kaudu

Prokuratuur tunnustab

2018. aasta prokuröriks valiti riigiprokurör Vahur Verte, kes esindas riiklikku süüdistust mitmetes suure ühiskondliku kõlapinna ja mõjuga kriminaalasjades.

Möödunud aastal päädis teadaolevalt esimese Eestis tegutsenud fentanüülilabori juhtum Verte juhtimisel süüdimõistva kohtuotsusega ja labori juhi jaoks 10 aasta pikkuse vanglakaristusega. „Süüdi mõistetud isikute olulisusest Eesti fentanüülituru varustamisel räägib asjaolu, et praegu on fentanüüli kättesaadavus pea olematu ja opioiidide üledoosidest tingitud surmad on vähenenud umbes kolm korda,“ kirjutas Verte kandidatuuri toetuseks riigiprokurör Andres Ülviste.

Sellest, millised on fentanüülilabori kriminaalasja tagajärjed praeguses Eestis, kirjutab aasta prokurör aastaraamatu artiklis „Olukorrast

riigis: kuningas on surnud. Elagu Kuningas?”.

Lisaks esindas Vahur Verte riiklikku süüdistust neljas kriminaalasjas, kus viidi kohtu ette neli kuritegelikku ühendust: maksukuritegudes süüdistatud Dikajevi ehk tšetšeenide ühenduse, väljapressimisi toime pannud Kuzyakini kuritegeliku ühenduse ning Kemerovo grupi, millele prokuratuur heidab ette narkokuritegusid ja väljapressimisi.

„Lihtne on olla hea prokurör kui sul on suurepärase meeskond selja taga. Koostöös uurijatega on üldmenetlusse minnes piisav tõenditepagas, et olla veendunud, et teeme õiget asja“

„Lihtne on olla hea prokurör kui sul on suurepärase meeskond selja taga. Koostöös uurijatega on üldmenetlusse minnes piisav tõenditepagas, et olla veendunud, et teeme õiget asja,“ sõnas Verte.

Prokuratuuri aastapäevapeol Eesti Rahva Muuseumis Tartus tunnustati aasta prokuröri ja aasta ametniku kõrval ka ringkondade parimaid prokuröre. Põhja ringkonna parimaks tunnustati ringkonnaprokurör Arika Almann, Lõuna ringkonna parimaks nimetati abiprokurör Margit Pärn, Viru ringkonna parimaks eriasjade prokurör Günter Koovit ning Lääne parimaks ringkonnaprokurör Merry Tiitus.

Aasta ametniku tiitli pälvis riigiprokuratuuri konsultant Kaspar Urmas Oja, kes praeguseks on edukalt sooritanud prokurörieksami ning töötab Põhja ringkonnaprokuratuuris abiprokurörina. Kaspari kandidatuuri välja pakkunud järelevalveosakonna esildises tuuakse eriti välja nii noore kolleegi muljetavaldavaid teadmisi kui tema oskust kiiresti tajuda erinevate valdkondade probleeme ning nende seoseid karistusõiguse ja kriminaalmenetlusega. „Kasparit tunnustades väärtustab prokuratuur üheaegselt nii tublit töömeest kui ka meeldivat inimest,“ ütles samuti Kaspar Urmas Oja kandidatuuri toetanud personaliosakonna nõunik Carol Merzin.

Aasta koostööpartneri aunimetusi andis prokuratuur välja koguni kaks: selle pälvisid nii prokuratuuri ajalugu käsitleva rändnäituse „100 aastat inimeste kaitset“ kontseptsiooni ja lahenduse loonud agentuur Velvet kui kaitsepolitseinik Urmas Umbleja, kes on koos Riigiprokuratuuriga uurinud tulemuslikult mitmeid olulisi süütegusid.

Vabariigi president tunnustas 2018. aastal IV klassi teenetemärgiga prokurör Margus Grossi, kes on viis aastat juhtinud Viru ringkonnaprokuratuuri. „Tema olulisel kaasabil ning järjekindluse toel lahendati rasked alaealiste tapmiste juhtumid Virumaal. Gross peab oluliseks laiapidset riigikaitset, osaledes ka ise selle valdkonna ettevõtmistes,“ seisis presidendi kantselei teadaandes.

Samuti pälvis IV klassi teenetemärgi staažikas Viru ringkonnaprokurör Olga Dorogan. Tema silmapaistvamateks teeneteks pidas presidendi kantselei panust lastekaitsetalituse töö käivitamisel Virumaal, politseinike koolitamist ning riikliku süüdistuse esindamist mitmetes tapmisega seotud kriminaalasjades. „Aidanud oma parimal moel tagada õigusriiki ning kaitsta neid, kes kuritegude läbi haiget on saanud,“ kirjutas kantselei presidendi kodulehel.

Prokuratuuri aasta ametnik 2018 Kaspar Urmas Oja

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [44]

Tunnuspilt:

Prokuratuuri aasta numbrites

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2018](#) [20]

□

□

□

Prokuratuuri aastaraamat 2017

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2018](#) [20]

□

[Prokuratuuri 2017. aasta aastaraamat on leitav siit](#) [45]

□

Prokuratuuri tegevus 2018. aastal

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2018](#) [20]

□

Nagu varasemalt nii valmis ka tänava statistilistele näitajatele tuginev põhjalik ülevaade prokuratuuri tegevusest 2018. aastal. Ülevaate koostasid Urvo Klopets ning juhtivad riigiprokurörid Taavi Pern ja Dilaila Nahkur-Tammiksaar. Vaatluse alla võeti lisaks üldandmetele veel alaealiste menetluspikkus, mõistlik menetlusaeg, jälitustegevus, vahistamised, töökoormus ning konfiskeerimised.

[Loe kogu analüüsi SIIT](#) [46]

□

Prokuratuuri väärtused ja strateegilised eesmärgid

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2018](#) [20]

1. Vähendada kuritegevusest tekkivat kahju ja kannatusi läbi kannatanute väärrika kohtlemise ning huvide esile seadmise.

- Töötame välja ja rakendame kannatanute kohtlemise ühtse praktika kokkuleppe.
- Loome süsteemi kannatanutelt tagasiside kogumiseks ning võtame ettepanekuid arvesse tööprotsesside kujundamisel ning praktika muutmisel.
- Läbi prokuröride ja prokuratuuri ametnike koolitamise, infosüsteemide arendamise ning kirjalike suhtlemisvormide parandamise tagame informatsiooni kättesaadavuse ja selguse, suurendades kannatanute teadlikkust oma õigustest.
- Toetame kuriteoga tekitatud kahjude vabatahtlikku hüvitamist ja heastamist võimalikult varajases menetlusetapis ning tsiviilhagide kaudu nõuete esitamist ja eelistamist riiginõuete ees.
- Oleme aktiivsed osalejad kannatanuid puudutavates koostöövõrgustikes, pakume ise välja lahendusi ning panustame ühiskonna teadlikkuse kasvu ja ennetusse.

Selle tulemusena kasvab kannatanutele hüvitatud või heastatud kahju, paraneb rahulolu informeerituse ja kohtlemisega ning kõrge abivajadusega kannatanud jõuavad neile vajalike teenuste või toetusmeetmeteni.

2. Vähendada korduvkuritegevust läbi kahtlustatavate ja süüdistatavate põhiõigusi austava ja mõjusa kohtlemise.

- Prioriteetsete kuritegude tõhusaks ja tulemuslikuks lahendamiseks tagame spetsialiseerumise ja erikoolituse ning tõhusa koostöö uurimisasutustega.
- Vähendame pikkade menetluste arvu ning menetluspikkust kahtlustatava jaoks kohtueelses menetluses.
- Rikastumise eesmärgil toime pandud kuritegude puhul rakendame esmajärjekorras toimepanija mõjutamist läbi kriminaaltulu konfiskeerimise ning tsiviil- ja riiginõuete tagamise.
- Analüüsime menetlus- ja karistuspraktikat prioriteetsetes valdkondades ning tagame läbi ühtse praktika isikute võrdse ja mõjusa kohtlemise üle Eesti.
- Kahtlustavate ja süüdistatavate mõjutamisel soosime vastutuse võtmist kuriteo tagajärgede eest kannatanu või ühiskonna ees. Vastavalt teo toimepanija riskidele ja vajadustele kasutame karistuslikke meetmeid, sotsiaalprogramme ja ravikohustusi.

Selle tulemusena tugevneb seos teo ja tagajärje vahel, vähenevad praktikaerinevused riigis ning arvestatakse enam toimepanija individuaalseid riske ja vajadusi, mis suurendab kohtlemise legitiimsust ning aitab kaasa retsidiivsuse vähenemisele.

3. Olla aktiivne ja koostööle suunatud organisatsioon, mis arvestab oma töös ühiskonna ja kogukonna vajadustega ning selgitab oma tegevust ausalt ja avatult.

- Loome ja arendame kogukonnaprokuröri institutsiooni, mis aitab prokuratuuril olla kogukonnas senisest aktiivsem partner turvalisuse loomisel.
- Spetsialiseerumist eeldavates valdkondades arendame oma erialast kompetentsi, osaleme ennetustegevuses ning suurendame koostööpartnerite ja erialaorganisatsioonide kaasamist.
- Tõstame elanikkonna teadlikkust kohtueelsest menetlusest ja prokuratuuri tegevusest läbi menetlus- ja kohtlemispraktika selgitamise keskendudes riiklikele ja kogukondlikele prioriteetidele. Kriminaalajade kajastamisel teeme koostööd teiste menetlusasutustega, lähtume avalikust huvist, süütuse presumptsioonist ning vajadusest tagada kõigi osapoolte õigused.
- Kuritegevusvastase tegevuse ekspertidena panustame aktiivselt kriminaalpoliitika kujundamisse ning sidusvaldkondade tööses.
- Panustame riigi julgeoleku tagamisse läbi õigusriigile kohaste kriminaalmenetluslike vahendite kohaldamise ja arendamise.

Selle tulemusena kasvab elanikkonna teadlikkus prokuratuuri tegevusest ning suureneb prokuratuuri usaldusväärsus nii elanikkonna kui partnerite silmis.

4. Pakkuda atraktiivse tööandjana eneseteostust ja arengut ning väärtustest lähtuvat organisatsioonikultuuri.

- Pakume huvitavat ja tähendusrikast tööd, millega saab panustada ühiskonna turvalisusesse ja õigusriigi püsimisse.
- Töötame inimeste pühendumise nimel, et töö prokuratuuris pakuks väljakutset ning ülesannete mitmekülgsus toetaks igaühe isiklikku arengut.
- Loome digitaalseid töövõimalusi, paindlikke töötingimusi ning võimalusi organisatsioonisiseseks liikumiseks.
- Arendame toetavat töökeskkonda ja juhtimiskultuuri, mis põhinevad organisatsiooni väärtustel, juhtide hindamisel ja arengu toetamisel.
- Hea töö eest maksame konkurentsivõimelist palka, prokuröride sõltumatust tagame läbi seadusega tagatud töötasu ja sotsiaalsete

garantiide süsteemi.

Selle tulemusena hindavad prokuratuuri töötajad oma tööle pühendumist, töö mõttekust ja töökoha sotsiaalset kliimat kõrgelt; vabatahtlik personalivoolavus ja haiguspäevade arv on madalad, konkursid vabadele ametikohtadele kõrgetasemelised ning prokuratuuri positsioon valdkonna atraktiivsete tööandjate seas on kõrge.

□

Pärnu pilootprojekti õppetunnid

Prokuratuuri pressinõuniku Liivi Reinholdi **küsimustele vastas Pärnu vanemprokurör Gardi Anderson**, kes oli pilootprojekti eestvedaja prokuratuuri poolelt.

2018. aasta alguses käivitus Pärnus sotsiaalministeeriumi eestvedamisel kolme kuu pikkune lähisuhtevägivallale pühendatud pilootprojekt. Mida õieti katsetasime?

Katsetasime lähisuhtevägivallajuhtumite reageerimist. See hõlmas endas esmalt patrulli poolt vägivallatseja eemaldamist konfliktsituatsioonist, ohvri kohest nõustamist ning kannatanuga esmaste toimingute kiiret läbiviimist, aga samuti tõhusat järelkontrolli vastavalt juhtunule ning menetlusotsuseni jõudmist esimesel võimalusel.

Lisaks täiendas politsei lähisuhtevägivalla ankeetlehti piloodi raames uute küsimustega ehk rohkem koguti andmeid juhtunu kohta juba esmasel lähisuhtevägivalla lehe koostamisel. Samal ajal muutus Pärnus kord, mille kohaselt hakkas patrull alustama menetlusi ja viima ise läbi esmaseid menetlustoiminguid.

Projekti põhiraskust kandsid politsei ja ohvriabi, kaasatud olid ka lastekaitse, linnavalitsuse sotsiaalosakond, sotsiaalministeerium ja justiitsministeerium. Sisuliselt tegid kõik projekti partnerid oma tööd, pöörates suurt tähelepanu kannatanule nagu varemgi, kuid nüüd proovisime kohaldatavate meetmete kiirust tõhustada ja kannatanuga läbi viidavad toimingud võimalikult kiiresti ära teha, et vältida taasohvristamist.

Vägivallatseja eemaldamine konfliktikohast ja ohvrile kohese kontakti pakkumine ohvriabiga on tavad, mille võiksid kõik piirkonnad kohe üle võtta

Milline oli prokuratuuri roll selles projektis?

Eelkõige oli prokuratuuri roll olla nõustaja politseinikele, vajadusel toimingute teostaja ning edasi osapooli arvestava lahendi leidja. Teisisõnu, kui patrullil tekkis kohapeal küsimusi, sai tööajal ühendust võtta valdkonna prokuröriga, muul ajal valveprokuröriga. Koos menetlejaga otsustati vajalikud toimingud, mis oleks ühelt poolt piisavad ja võtaksid teiselt poolt arvesse menetlusökonoomika nõudmisi. Prokurör hindas vägivallatseja kohese vahistamise või muude menetlusmeetmete alustamise vajadust, näiteks lähenemiskeelu kohaldamise taotlemise vajalikkust. Lähenemiskeelu olemust tutvustati kannatanutele paremini ja sellest selgemini arusaamiseks töötasime välja lähenemiskeelu taotluse vormi.

Vastavalt võimalustele oli prokuratuuril oluline osa asja kiirel lahendamisel ja sellise lahenduse leidmisel, mis ühelt poolt arvestaks kannatanu huvidega ja teiselt poolt võimalusega mõjutada süüdlast edaspidi sarnastest tegudest hoiduma.

Tänu pilootprojekti pingutustele saame öelda, et olime möödunud aastal lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamisel Eestis kõige kiiremad: 14% juhtumitest sai lahenduse vaid nädalaga. Tegelikult on siin veel suur potentsiaal, mille realiseerimist takistab tööjõupuudus. Mentlusi saaks oluliselt kiirendada, kui piirkonnas oleks lähisuhtevägivalla juhtumitega tegelemiseks üks abiprokurör lisaks. Meie kiired tulemused tulid suure pingutuse ja mõneti ka teiste kriminaalasjadega tegelemise arvelt.

Mis ei hakanud toimima päris nii, nagu võiks, olid lähenemiskeelud

Kuidas projekti eel paika pandud plaanid päriselus rakendusid?

Vägivallatseja eemaldamine konfliktikohast ja ohvrile kohese kontakti pakkumine ohvriabiga on tavad, mille võiksid kõik piirkonnad kohe üle võtta.

Vägivallatseja eemaldamine sündmuskohalt tähendas tavaliselt kodust ära kainenema viimist, kahtlustatavana kinnipidamist või viibimiskeelu kohaldamist. Kõik variandid toimusid hästi. Tihtipeale oli vägivallatseja patrulli saabudes juba ise lahkunud, hirmus, et politsei viib ta muidu kaasa. Selles oli nii head kui halba: enamasti püsis vägivallatseja nõnda vähemalt loetud tunnid kodust eemal ja olukord rahunes. Teisalt käis omaalgatusliku kodust lahkumisega kaasas oht, et vägivallatseja tuleb tagasi ja konflikt jätkub. Otsima hakkasime lahkunud vägivallatsejaid vaid siis, kui leidsime, et on alust isik kahtlustatavana kinni pidada.

Ohvri võimalus suhelda ohvriabitootajaga kohe, vahetult pärast politsei reageerimist läks kenasti käima, seda võimalust kasutati palju ja oli tunda, et sellest oli esmasest šokist ülesaamiseks abi

Mis ei hakanud toimima päris nii, nagu võiks, olid lähenemiskeelud. Lähenemiskeeld ei ole võluvits: pilootprojekti jooksul kujunes arusaam, et selle abil ei saa pahatihti lahendada probleeme, mis vägivallani viisid. Elulistes olukordades käivad lähenemiskeelu poolt pakutud lahendustega kaasas ka keerukad probleemid. Lähenemiskeeld on küll ohvrit kaitsev meede, aga samas piirab see oluliselt teise poole õigusi, näiteks õigust oma lastega kohtuda ja laste kasvatamisest osa võtta, samuti omandiõigust ja õigust oma vara kasutada. Selline piiramine peab olema proportsionaalne kaitstava hüvega ega saa kesta pikaajaliselt. Samuti on inimestel raske saada aru sellest, et lähenemiskeeld kehtib mõlemale, nii lööjale kui kannatanule, ja piirab ka kannatanu õigust lööjaga kontakti otsida.

Millised olid valusamad küsimused, millega sel korral ei õnnestunud tegeleda?

Lapsi ei tohi ära unustada. Lapsed olid sageli lähisuhtevägivalla tunnistajad, kes nägid või kuulsid vägivalda oma kodus. Tegelikult vajavad ka nemad kohe abi traumast ülesaamiseks ja vägivalla tunnistajaks olnud lastele tuleks samuti pakkuda tuge. Praegu selline, just lastele mõeldud teenus puudub, sest ohvriks loetakse ja tuge pakutakse vaid otsesele kannatanule.

Kas miski suutis pika kogemusega prokurööri ka üllatada?

Üllatav oli jälgida seda, kuidas pilootprojekti väljakuulutamine elas avalikkuses oma elu. See jõudis meedia kaudu inimesteni, sellest teati ja räägiti ning lähisuhtevägivallast teatamiste arv kasvas hüppeliselt. Muidugi tõi see muuhulgas kaasa ka teateid juhtumitest, mis ei olnud kuriteod. Aga asjaolu, et pilootprojekt pani inimesi rohkem politseid usaldama ja otsima abi, on juba iseenesest hea märk.

Lähisuhtevägivalla probleemi teadvustatakse nüüd rohkem, seda märgatakse ja tuntakse rohkem ära, sellest antakse rohkem teada.

Lapsi ei tohi ära unustada. Lapsed olid sageli lähisuhtevägivalla tunnistajad, kes nägid või kuulsid vägivalda oma kodus

- Kommenteerimiseks [logi sisse](#) [47]

Tunnuspilt:

Lähisuhtevägivalla pilootprojekt tõi kaasa märkimisväärse meediatähelepanu. Pildil pressikonverents Solarise keskuses.

Põhja ringkonnaprokuratuur

- [Avalehele](#) [19]

- [Prokuratuuri aastaraamat 2018](#) [20]

Põhja ringkonna suurim muutus oli aadressi muutus

Kui küsida, mis oli aastal 2018 Põhja Ringkonnaprokuratuuris suurim muutus, mis oli suurim õnnestumine, mis suurim ressursikulu, siis kõigile neile küsimustele tuleb vastata, et see oli kahtlemata kolimine uude majja.

Rohkem kui 15 aastast asusime Tatari tänava majas, alaealiste osakond Tartu mnt hoones. Mitmelegi meist olid need ruumid teiseks koduks ja lahkumine polnud kõigile kerge. Samuti oli Tatari tänava prokuratuurahoone kõrval asunud Liivalaia kohtumaja saanud meile omamoodi armsaks. See oli koht, kus prokurörid aastaid oma lahinguid pidasid, võite ja kaotusi tunda said. Sel põhjusel oli ka kohtupidamise kolimine Liivalaia kulumine, kuid nostalgiahõngulisest ja tuttavast kohtumajast uutesse ultramoodsatesse ruumidesse kõhedust tekitav. Teadmatus ja tundmatus uue modernse monstrummaja ees hirmutas: äkki kabinetid on liiga väiksed, äkki see kõik on liiga „euro“ ja isikupäratu, äkki kabinetid ei käi lahti ja toataimi ei või kaasa võtta, kasutatud materjalid on ebatervislikud, autod ei mahu parklasse ära, äkki meile üldse ei meeldi seal, äkki seal pole turvaline, äkki toimikud kaovad kolimise käigus ära, äkki ... jne. Mõõtes kolimist rahas ja närvirakkudes, võib seda kindlasti pidada 2018. aasta suurimaks ressursikuluks, mis puudutas kõiki meie ringkonna inimesi.

Teadmatus ja tundmatus uue modernse monstrummaja ees hirmutas: äkki kabinetid on liiga väiksed, äkki see kõik on liiga „euro“ ja isikupäratu, äkki kabinetid ei käi lahti ja toataimi ei või kaasa võtta

Kui kogu kolimise virr-varr sai läbi ning suur töö tänu haldustalituse professionaalsele ja ennastalgavale tööle tehtud, selgus, et enamusel neist hirmudest pole mingit alust ja tegelikult oleme saanud endale väga head moodsad töötingimused ilusas, hubases ja maitsekas interjööris. Arengevestluste tagasiside põhjal saab üldistada, et enamus meist on uue majaga rohkem kui väga rahul. Seega saab kolimist uude Lubja tänava majja pidada ühtlasi suurimaks õnnestumiseks aastal 2018.

Kolimise kõrval ei jäänud tegemata meie põhitöö ning tööalaseid õnnestumisi jagus ka 2018. aastasse. Mõjukamateks asjadeks võib teiste hulgas lugeda Leelet Kivioja juhitud ja 2018. aastal otsuseni jõudnud AS Lääne-Tallinna Kesksaigla hooldusravikliiniku altkäemaksu kaasust, mis hõlmas suure linnahaigla kogu ühe tegevusharu ning kindlasti puhastas meditsiinivaldkonda tervikuna (1-18-4321). Samuti jõustus otsus Arika Almanni juhitud kriminaalasjas, kus Põhja prefektuuri politseinikud said kurjategijatelt kätte ülikanget karfantanüüli koguses, millest oleks jagunud joobe tekitamiseks rohkem kui neljale miljonile inimesele (1-17-8968).

Veel tuleb tõsta esile Mairi Heinsalu juhitud küberkuriteomenetluses saavutatud kohtulahendit, millega said karistada mehed, keda süüdistati võõraste isikute krediitkaardiandmete ja pahavara valdamises ning suures ulatuses rahapesus. Mehed tellisid rahvusvahelise kuritegeliku grupeeringu kaudu võõraste isikute krediitkaardiandmetega peamiselt Saksamaa veebipoodidest soetatud kaupu, mis saadeti variisikute vahendusel Saksamaalt Eestisse selleks loodud valeidentiteediga isikute nimedele ning müüsid neid edasi erinevate internetifoorumite ja müügiportaalide kaudu. Kohtuotsusega konfiskeeriti süüdistatavatelt üle kahesaja tuhande euro kriminaaltulu (1-18-6408).

Samuti jõudsid 2018. aastal otsuseni Katrin Mikenberg juhitud Anton Tšaštšini ja tema kuritegeliku ühenduse suuremahulise maksupettuse menetlus (1-18-5390) ning Natalia Miilvee juhitud pretsedendiks kujunenud menetlus, kus kahte meest süüdistati kannatanu vahendlikus mõrvamises, so tema tapmises narkootilise aine üledoosi manustamise kaudu kannatanu enda käe läbi (nr 1-17-5456). 2018. aastal fookuse all olnud alaealiste ja perevägivalda juhtumite menetlemisel kasutasid prokurörid eranditult individuaalset lähenemist, millel on praegu ühiskonnas selge positiivne mõju. Lähisuhtevägivaldakuüsimustes on inimeste teadlikkus ja usaldus õiguskaitseorganite suhtes paranenud, kannatanud pöörduvad meie poole, sest teavad, et neid kuulatakse.

Nõudmised konsultandi teadmistele ja oskustele on aina suuremad, kuid sellega ei ole kaasa tulnud neile makstav töötasu

Väga tulemuslikuks osutus Põhja prefektuuriga tehtud kokkulepe, millega võtsime tähelepanu alla kannatanutele õigusrikkujate poolt vabatahtlikult kahju hüvitamise. See tõi kannatanutele enne menetluse lõppu tagasi sadu tuhandeid eurosid. Samuti käivitus edukalt Alar Lehesmetsa veetud kogukonnaprokuröride projekt.

Suurim murekoht oli 2018. aastal ja on tänaseni konsultantide palgad, mis jäävad vahemikku 1200 kuni 1300 eurot. Samas on konsultandi roll muutunud üha mitmetahulisemaks, sisulisemaks ja vastutusrikkamaks. Nõudmised konsultandi teadmistele ja oskustele on aina suuremad, kuid sellega ei ole kaasa tulnud neile makstav töötasu. Tuleb tunnustada, et meie konsultantide palk ei ole praegu konkurentsivõimeline. Vaid pühendumus ja missioonitunne on see, mis kannustab neid, kes praegu seda ööd teevad. Loodetavasti saab sellele murele lahenduse käesoleva aasta jooksul.

2019. aastal on fookus võetud järgmistele märksõnadele: menetluse efektiivsus ja kiirus, menetlusökonomika, küberkuriteod ja küberspetsialiseerumine, kriminaaltulu tuvastamine ja selle konfiskeerimine, ohvrikeskus ning jätkuvalt alaealised ja perevägivald.

Saskia Kask
Põhja ringkonnaprokuratuuri juhtivprokurör

□

Rahvusvaheline koostöö

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2018](#) [20]

□
□

Prokuratuuri töö igapäevaseks osaks on muutunud rahvusvaheline koostöö, kus kuritegeliku ühenduse liikmete kinnipidamine üheaegselt nii Eestis kui Hispaanias on normaalsus.

Rahvusvahelised ühisoperatsioonid, kriminaaltulu konfiskeerimised ja jõustunud kohtuotsused kinnitavad, et võitlus organiseeritud kuritegevuse vastu rahvusvahelisel tasandil on maksimaalselt tõhus. Igapäevane infovahetus väliskolleegidega ja prokuröride vahel tõendite vahetus ning toimingute ühine planeerimine ja läbiviimine Euroopa Liidus on taganud edu väga paljudes kriminaalasjades.

Õigusabipalveid ja Euroopa uurimismäärusi saadetakse teistesse riikidesse seoses väga erinevate kuritegude uurimisega – näiteks isikuvastased kuriteod, nagu tapmine, ähvardamine või kehaline väärkohtlemine, aga ka maksu- ja narkokuriteod, rahapesu, kelmus ning võltskaubandus.

Igapäevane infovahetus väliskolleegidega ja prokuröride vahel tõendite vahetus ning toimingute ühine planeerimine ja läbiviimine Euroopa Liidus on taganud edu väga paljudes kriminaalasjades

Võrgustikud ja ühendused

Eesti on 2002. aastal loodud Euroopa Liidu koostööüksuse Eurojusti liige. Eesti esindaja Eurojustis oli 2004. kuni 2019. aasta alguseni riigiprokurör Raivo Sepp. Praegu on Eurojusti kõrvale loomisel ka Euroopa peaprokuröri institutsioon, mille arengule Eesti samuti igati kaasa aitab ja millega koostööd teeb.

Alates 2004. aastast on Eesti ülemaailmse prokuröride võrgustiku IAP liige. Kuulume ka Euroopa Justiitskoolitusvõrgustikku (EJTN).

Prokuratuur on koos Justiitsministeeriumi ja Keskkriminaalpolitseiga kontaktasutus Euroopa õigusalase koostöö võrgustikus kriminaalasjades (*European Juridical Network* ehk EJNI). Samuti teeme koostööd Euroopa Komisjoni pettuste vastu võitlemise ametiga OLAF (*Office européen de lutte antifraude*), illegaalse vara avastamise võrgustikuga CARIN (*The Camden Asset Recovery Inter-Agency Network*) ning rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võrgustikuga MONEYVAL (*Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism*).

Eesti kuulub ka mitmesse Läänemere maade Nõukogu koostöövõrgustiku alamvõrgustikku, näiteks keskkonnakuritegudele spetsialiseerunud võrgustikku ja peaprokuröride võrgustikku.

Euroopa justiitskoolitusvõrgustiku töö raames oleme korraldanud suuremaid kooolitusi ning võtnud vastu rea vahetusprokuröride ja prokuratuuride juhtide grupe. Meie külalisi huvitab eelkõige e-riigi võimaluste kasutamine õiguskaitse valdkonnas.

Piret Paukštys
riigiprokurör

Carol Merzin
personaliosakonna nõunik

□

Riigi peaprokuröri pöördumine

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2018](#) [20]

Kolm on kohtu seadus ja kolmas aastaraamat tähendab seda, et oleme koos pannud aluse ühele toredale traditsioonile. Hea tunne on taas otsa vaadata lugudele, mis prokuratuuri inimesi on kõnetanud. Need on lood, mille kaudu oleme muutnud ühiskonda turvalisemaks, andnud kannatanutele teada, et nad võivad meie peale loota, ning saatnud sõnumi elustiilikurjategijatele, et riik on tark ja tugev ning suudab nende kuriteod viia õigusemõistmiseks kohtu ette. Oleme kohaldanud õigust õiglaselt.

Prokuratuuri 100. sünnipäeva aasta oli täis tööd ja vaeva, õnnestumisi ja õppetunde.

Prokuröride juhitud kriminaalmenetlused ei ole pelgalt kaasused karistusseaduse seminarivihikust. Need lood puudutavad inimesi, keda nii mõnelgi juhul saame edukalt aidata, kui teeme koostööd oma ala parimate asjatundjatega.

On palju toredaid lugusid, mis näitavad, kuidas prokurör püüab mõjutada inimest personaalse lähenemisega, olles inimlik ja samas ka konkreetne. Prokurör, kes juhtumis, kus kaitsjat pole, paneb ennast ka kaitsja rolli ja palub kohtul arvestada asjaoludega, millele tähelepanu pööramine polegi justkui süüdistaja roll. Pea kolmkümmend telefonikõnet prokuröriilt, kes püüab leida lahendust, kuidas üks pere saaks võimalikult kaua elada vägivallata, tähendab seda, et me hoolime kannatanute heaolust ja tahame neid päriselt aidata. Prokuröride juhitud kriminaalmenetlused ei ole pelgalt kaasused karistusseaduse seminarivihikust. Need lood puudutavad inimesi, keda nii mõnelgi juhul saame edukalt aidata, kui teeme koostööd oma ala parimate asjatundjatega.

Eelmisel aastal oli prokuratuuris pea 40 praktikanti, hulganisti töövarje ja noori, kellega prokurörid kohtusid. Nende tagasiside on ehe ja siiras ning eelkõige tuuakse esile prokuröri missioonitunnet, kirge prokuröri töö suhtes ja abivalmidust. Uute tulijate entusiasm käivitas idee uuteks tunnustusteks – olgu need aasta prokuröri ja aasta ametniku kõrval näiteks aasta uustulnuk, aasta innovaator, aasta hoolija. Oluline on tunnustada neid inimesi, kes oma igapäevatöös leiavad võimaluse teha midagi enam ja tõestada, et prokuröri amet ja prokuratuur asutusena lähevad meile korda.

Meemaitsete eduhetkede kõrval on olnud ka mõrumaid maitseid – olgu selleks mõni valusalt kriitiline kohtuotsus või pühendumusuuring, mis paneb juhte küsima endalt küsimusi. Mul on hea meel, et see ei jää vaid küsimiseks, vaid paneb meid rohkem pingutama, õppima, arenema, et saaksime anda oma meeskondadele parimad võimalused ja lahendused. Kokkuvõttes on meie kõigi ühisosa see, et hoolime inimestest, keda aitame, ja tahame kuuluda kuhugi, kus meist hoolitaks. Koos oleme tugevamad, olgu siis oma menetluses nõu küsides, vahetu juhiga muret jagades, prokuratuuri kui terviku arengusse panustamises või õigusriigi põhimõtete eest seistes.

2019. aasta on eesti keele aasta. See on hea aeg mõelda meie menetlusdokumentide ja kohtukõnede peale. Kas need on arusaadavad või tuleb neid lugedes võtta kõrvaldada õigekeelsussõnaraamat? Peame meeles seda, et inimesed peavad meist aru saama. Vaid nii saame olla kindlad, et meid mõistetakse.

Loodetavasti on traditsioonilise ja väärika kõrval ruumi ka uuenduste jaoks. Sellel aastal võiksime viia lõpule ettevalmistuse esimeseks täisdigitaalseks menetluseks. Ja ehk oleme sel aastal valmis ka esimeseks kohtunikuks, kes klassikaliste õiguselukutsete vaba liikumise raames tuleb ajutiselt tööle prokuratuuri.

Jõudu ja tarkust meile kõigile, nagu ka avatud meelt, koostöövalmidust ja usku oma töö väärtuslikkusesse!

Lavly Perling
märts 2019

□

Viru ringkonnaprokuratuur

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2018](#) [20]

□
□

Viru ringkonna aasta täis otsimist ja leidmist

Tõe ja õigluse eest võitlemise kõrval võiksid Viru Ringkonnaprokuratuuri 2018. aastat kokkuvõtvalt iseloomustada märksõnad „otsingud ja leidmised“. Niisama ei õnnestunud meil „leida“ midagi ega kedagi, saavutatu on uurijate, prokuröride ja ametnike järjekindla töö tulemus. Kemerovo grupeeringu liikme saatmine väljateenitud seitsmeaastase vangistuse kandmisele ning kriminaaltulu katteks 9000 euro väljamõistmine nõrgestas oluliselt grupeeringu mõjuvõimu ja pärssis arvestataval määral narkootikumide levitamist 210 km pikkusel teelõigul Virumaalt pealinna. Narvas tegutsenud narkoköögi paljastamise järel mõisteti ohtlikule kurjategijale kuueaastane vangistus, võeti ära 3935,3 g amfetamiini ja konfiskeeriti kurjategijate vara üle 30 000 euro. Kohtu ette viidi veel teisiigi kuritegelikke grupeeringuid, liidrid kannavad karistust, varad konfiskeeriti. Need on meie möödunud aasta suurimad „leidud“.

Visalt, kuid järjekindlalt on leitud alternatiivseid lahendusi vägivallatsetajatega tegelemiseks ja ohvrite kaitseks

Meie sihtmärk ei olnud aga vaid narkokuriteod, vangistamised ja konfiskeerimised. Oluliseks pidasime ka taastavat õigust ja õigusrahu ning -selgust. Liikudes sammhaaval leidsime Virumaal kohalikke vajadusi arvestavaid võimalusi suunata roolijoodikud vangla asemel sotsiaalprogrammidesse, kus tegeletakse mitte tagajärgede, vaid põhjustega. Visalt, kuid järjekindlalt on leitud alternatiivseid lahendusi vägivallatsetajatega tegelemiseks ja ohvrite kaitseks.

Otsisime alternatiive karistamisele ka majanduskuritegevuse vallas. Kui äriettevõtte pettis EASilt välja miljonieurose toetuse ning nende tegevus ümberlukkamatute tõenditega paljastati, avaldasid kelmid soovi asuda läbirääkimistele. Kaasasime protsessi aktiivselt ka kannatanust EASI ja lõpptulemusena maksid kahtlustatavad kogu saadud toetuse summas 999 999 eurot tagasi. Kriminaalasi lõpetati oportuniteediga ning kahtlustavad kandsid riigituludesse veel 40 500 eurot. Maksma pandi õiglus ja hüvitati kahjud, süüdlased said aru oma teo keelatusest ja äriettevõtte tegutseb edasi, olles praegu jätkuvalt tööandja rohkem kui sajale inimesele. Sedapuhku juba ausamal viisil.

Loeme oma õnnestumiseks ka kriminaalmenetlust, mis lõpetati küll kuriteokoosseisu puudumise tõttu, tegelikult aga aitas asja uurimine kaasa olulise kitsaskoha väljatoomisele. Jõhvis tegutsev MTÜ Sotsiaalse Kohanemise Tugikeskus sai puuetega inimeste palkamise eest Eesti Töötukassalt 360 566,24 eurot toetust. Tegelikuses aga lihvisid nägemispuudega inimesed umbes ruumis puuklotse, mida kellelegi vaja ei läinud. Said paar eurot tasu ka ja sinna paika kõik jäigi. Selle ürituse organiseerijad panid taskusse kopsaka toetussumma – kõik töötukassa lepingus märgitud tingimused olid formaalselt täidetud. Uurimisel selgus, et juriidiliselt oli kõik korrektne, toetuse saamise kõik eeldused täidetud. Uurijad ja prokurörid kohtusid töötukassa ametnikega. Peeti maha pettuseriskide seminar, kus hinnati riske ja planeeri tegevusi ning leiti, et rahastamise tingimusi ja kontrollimehhanisme tuleb muuta.

Loeme oma õnnestumiseks ka kriminaalmenetlust, mis lõpetati küll kuriteokoosseisu puudumise tõttu, tegelikult aga aitas asja uurimine kaasa olulise kitsaskoha väljatoomisele

Need olid meie aasta „leidud“. Kahjuks ei olnud me 100% edukad otsingute osas. Virumaal kõigi prokurörikohtade täitmine käis 2018. aastal üle jõu. Oleme uhked selle üle, et meie Sigrid Nurm läks tööle Riigiprokuratuuri. Seal ju riigi parimad! Oleme õnnelikud selle üle, et Mari Luuk tuli Riigiprokuratuurist tagasi oma juurte juurde Virumaale ja jätkab siin nüüd ringkonnaprokurörina. Täna südamest kõiki, kes täitmata ametikohtadele vaatamata on säilitanud sära silmis, usu südames ja jõu jätkata.

2019. aasta hüüdlauseks on meil seekord „Tere tulemast Virumaale, hea kolleeg ja/või kvalifitseeritud jurist!“.

Ene Timmi
Viru ringkonnaprokuratuuri juhtivprokurör

□

Õiguslikud probleemid psühhiaatrilise sundravi kohaldamise menetluses

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2018](#) [20]

Riigiprokurör Laura Vaik analüüsis õiguslikke probleeme psühhiaatrilise sundravi menetlustes. Valminud analüüsi põhjal otstustas justiitsministeerium luua probleemide lahendamiseks töögrupid, kus kaasa saavad rääkida ka prokurörid.

Analüüsi kokkuvõte

2017. aastal KrMS § 398 alusel kohtusse saadetud 38 kriminaalasja ei ole küll võrreldes kriminaalasjade üldise arvuga suur, mistõttu valdav enamus prokuröre nendega igapäevaselt kokku ei puutu. See asjaolu ei vähenda aga psühhiaatrilise sundravi menetluse tähtsust asjades, milles nähtub, et isik on endale ja teistele ohtlik, mistõttu ei saa vajadust sujuvalt toimiva menetluse ning õigusselguse järele alahinnata. 2017. aastal said Riigikohtu poolt vastuse mitmed seni ebaselged küsimused, eelkõige selles, millised asjaolud peavad olema ekspertiisiaktis kajastatud, võimaldamaks hinnata psühhiaatrilise sundravi kohaldamise vajadust, millised menetluslikud garantiid peavad menetlusalusele isikule tagatud olema jms (p. 3). Samuti on KrMS-i revisjoniga lahendust saamas vahistamise tähtaegade küsimus. Riigiprokuratuur tuvastas analüüsi käigus 10 peamist probleemvaldkonda, millest väärivad esile toomist alljärgnevat teemad:

· Ekspertiisiaktide madal ja ebaühtlane kvaliteet. Lisaks EKEI poolsele tegevusele ekspertide leidmisel ja ettevalmistamisel aitaks olukorda leevendada prokuratuuri juhtkonna ettepaneku kohane prokuröride ja ekspertidega ühise ümarlaua läbiviimine, samuti menetlejatepoolne suurem aktiivsus ekspertidele ekspertiisiaktidele seatavate nõuete selgitamisel. Samuti saavad prokurörid panustada ressursside kokkuhoiule sellega, et kaaluvad hoolikalt ekspertiisi määramise vajadust ning väldivad topetekspertiiside määramist juhtudel, kui mõnes muus menetluses on ekspertiis hiljuti määratud.

Jätakuvalt esineb eriarvamusi selles, kuidas toimida, kui isik põeb küll vaimuhaigust, kuid eksperdi hinnangul sundravi ei vaja

· Jätakuvalt esineb eriarvamusi selles, kuidas toimida, kui isik põeb küll vaimuhaigust, kuid eksperdi hinnangul sundravi ei vaja – kas sellisel juhul saab prokurör ise kriminaalmenetluse lõpetada, või saab seda teha üksnes kohus? Selles osas jääb Riigiprokuratuur varasemalt väljendatud seisukoha juurde, et sellisel juhul kriminaalasja kohtusse ei saadeta, vaid menetlus tuleb lõpetada KrMS §-de 199 lg 1 p 1 ja § 200 alusel, sest puudub süüvõimeline isik. Siin juhib Riigiprokuratuur tähelepanu sellele, et kriminaalmenetluse lõpetamisel juhtudel, kui inimene on mõõdukalt ohtlik ja süüdimatu, kuid sundravi ei vaja, tuleb lõpetamise määramises kindlasti juhtida kohaliku omavalitsuse või eestkostja tähelepanu vajadusele algatada isiku erihooldekodusse paigutamise menetlus.

· Prokuröride jaoks on ebaselge, kuidas toimida juhtudel, kui õigusvastase teo paneb toime sundravil viibiv isik – kas sellistel juhtudel peaks kriminaalmenetluse läbi viima? Riigiprokuratuur leiab, et sundravil viibimine iseenesest ei välista kriminaalmenetluse alustamist. Samas tuleb prokuröriil kohtueelse menetluse käigus veenduda isiku süüdivuses ja kui isik ei ole tõepoolest paranenud ning jätkab varem määratud sundravi, võib kriminaalmenetluse lõpetada KrMS §-de 200 ja 199 lg 1 p 1 alusel ilma ekspertiisi määramata.

· Sagedane ajaline nihe ekspertiisiakti koostamise ning kohtuistungi toimumise vahel, mis ületab EIK poolt aktsepteeritavat mõnekuulist tähtaega. Kehtiv KrMS ei võimalda aga lühimenetluses vajadusel kohtu poolt täiendavat ekspertiisi määrata, mistõttu tuleb sellistel juhtudel kriminaalasi tagastada prokuratuurile. Võimaliku lahendusena aitaks menetlust ökonoomsemaks muuta võimalus määrata psühhiaatrilise sundravi menetluses ekspertiis ka lühimenetluses, milline ettepanek on KrMS revisjoni käigus Justiitsministeeriumile ka tehtud. Lisaks edastas Riigiprokuratuur Justiitsministeeriumile ka mitmed muud analüüsi koostamisel prokuröridelt saabunud 10 ettepanekud nii kriminaalmenetluse kui ka karistusseadustiku muutmiseks ja täiendamiseks.

· Jätakuvalt on seaduses reguleerimata kohtumenetluses psühhiaatrilise sundravi menetlusele üleminek. Seda nt juhtudel, kui isik oli teo toimepanemise ajal süüdiv, kuid kohtumenetluse kestel tõusetus küsimus psüühilisest haigusest ning sundravi vajadusest. Nii on praktikas kohaldatud erinevaid võimalusi – tagastatud kriminaaltoimik prokuratuuri või on prokurör teinud kohtule taotluse jätkata kriminaalmenetluse läbiviimist psühhiaatrilise sundravi menetluse kohaselt koos toimiku üleandmisega kohtule (vt kriminaalasi nr 1-15-7106). Riigiprokuratuur soovib kasutada teist võimalust, arvestades, et see on menetluslikult otstarbekam ning kohus on seda praktikas rakendanud. Psühhiaatrilise sundravi menetlusega kokku puutuvad prokurörid leidsid, et nii õiguslike kui praktiliste probleemide arutamiseks, kogemuste vahetamiseks ning seadusandluse parandusettepanekute väljatöötamiseks on jätkuvalt tarvis korraldada nõupidamisi ja kooolitusi, mida Riigiprokuratuur võtab oma tegevuse planeerimisel arvesse.

[Loe kogu analüüsi SIIT](#) [48]

Üldmenetluse süüdistusaktide analüüs

- [Avalehele](#) [19]
- [Prokuratuuri aastaraamat 2018](#) [20]

Riigiprokurör Kadri Väling analüüsis üldmenetluse süüdistusaktide kvaliteeti. Valminud põhjaliku ülevaate kokkuvõttes andis riigiprokurör ka konkreetseid soovitusi süüdistusaktide koostamiseks edaspidi.

Soovitused süüdistusakti koostamiseks

1. Süüdistusaktile seada juurdepääsupiirang AvTS § 35 lg 1 p 1, 11 ja/või 12 järgi tähtajaga 75 aastat.
2. Süüdistusakti sissejuhatuses märkida prokuratuuri üksuse nimi ja menetluse liik (üldmenetlus).
3. Süüdistusakti ankeetandmetes näidata süüdistatava elu- ja asukoha aadressi juures ka e-posti aadress ja/või telefoni number.
4. Süüdistusakti ankeetandmetes kajastada süüdistatavale kohaldatud kehtivat tõkendit (kahtlustatavana kinnipidamisel näidata ära selle ajavahemik).
5. Süüdistusakti ankeetandmetes kajastada süüdistatava kehtivaid karistusi. Vajadusel tuua välja kohtuotsuse teinud kohtu nimi, kohtuotsuse aeg, §, karistuse liik ja määr.
6. Süüdistusakti ankeetandmetesse märkida süüdistatava kaitsja nimi ja tema osalemine kriminaalmenetluses kokkuleppel või määratud korras.
7. Kuriteo asjaolud esitada süüdistusaktis kuriteosündmuse kokkuvõtva kirjeldusena, millele ei ole lisatud tõendite loetelu ja milles ei ole avatud nende sisu.
8. Mitme süüdistatavaga kriminaalasjas seostada kriminaalmenetluse kõik kulud konkreetsete süüdistatavatega. Jätta süüdistusaktis sundraha kui menetluskulu märkimata.
9. Süüdistusaktis esitada kuriteoga saadud varana andmed KarS § 83, § 831 ja § 832 märgitud vara osas, mille puhul võib kohtumenetluses tekkida vajadus otsustada, kas see tuleks KarS viidatud sätete alusel süüdistatavalt või kolmandalt isikult konfiskeerida või kohaldada KarS § 84 alusel konfiskeerimise asendamist.

Sõltuvalt esitatava süüdistuse olemusest ja süüdistatavate isikutest võib prokurör valida, kas ta lisab kohtusse kutsutavate tunnistajate nimekirja ka nende kontaktandmed või mitte
10. Vältida süüdistusakti koormamist andmetega tagastatud ja/või üle antud esemete või ekspertiisi/labori töö käigus hävinenud asitõendite ja muude kriminaalmenetluses ära võetud objektide ning nende asukoha kohta. Süüdistusaktis näidata üksnes olemasolevaid asitõendeid, mille saatuse osas peab prokurör kohtult otsustust taotlema.
11. Varalise karistuse arvutamise või konfiskeerimise aluseks olevate asjaolude osas esitada KarS §-de 53, 83, 831, 832 ja 84 kohaldamiseks vajalikud andmed.
12. Andmed narkomaanide sõltuvusravi või seksuaalkurjategijate kompleksravi kohaldamise eelduseks olevate asjaolude, järelevalvet vajavate süüdistatavate laste ja vara, sõrmejälgede või DNA näidiste riiklikusse sõrmejälgede registrisse ja riiklikusse DNA-registrisse kandmise ja kriminaalhooldusametniku määramise kohta esitada süüdistusaktis üksnes nende olemasolu korral. Andmete puudumisel read kustutada.
13. Lühimenetluse taotluse märges süüdistusaktis teha üksnes lühimenetluses kriminaalasja kohtusse saatmisel.
14. Andmed kuriteoga tekitatud kahju ning karistust kergendavate ja raskendavate asjaolude kohta esitada süüdistusaktis üksnes nende olemasolu korral. Andmete puudumisel read kustutada.
15. Süüdistatavale kohaldatud tõkendite kohaldamise ja muutmise ning kehtiva tõkendi andmete all näidata lisaks kahtlustatavana kinnipidamise ajale ka tema suhtes menetluse käigus kohaldatud kriminaalmenetluse tagamise vahendid nagu nt lisapiirangute kohaldamine, ametist kõrvaldamine ja ajutine lähenemiskeeld.
16. Süüdistusakti tõendite loetelus käsitleda üksnes neid tõendeid, mis kinnitavad süüdistuse aluseks olevaid konkreetseid asjaolusid.
17. Süüdistusakti tõendite loetelu ei tohi kajastada tõendite sisu ega nende analüüsi: süüdistusaktist peab nähtuma „mida“ tõendiga tõendada soovitakse, mitte aga see „kuidas“ tõend asjaolu tõendab.
18. Süüdistusakti tõendite loetelu võib esitada läbimõeldud loeteludena tabeli kujul või nummerdatud nimekirjana, vältides asjatut tõendi asukoha näitamist kohtueelse menetlusel koostatud toimikus.
19. Süüdistusakti lõpposas esitada süüdistus süüdistatavale etteheidetava teo eluliste asjaolude kirjelduse ja kuriteo kvalifikatsiooni alusel. Süüdistatavale omistatava käitumise kirjelduses tuleb piisava selguse ja täpsusega esitada kõik faktilised asjaolud, mis vastavad isiku karistusõigusliku vastutuse eeldustele, s.t, et süüdistuses tuleb asjakohaselt välja tuua isikule süüks arvatava kuriteokoosseisu igale objektiivsele ja subjektiivsele tunnusele vastavad faktilised asjaolud. Süüdistuse sisu peab ole loogiliselt struktureeritud ja mahukamate teokirjelduste puhul alaosal numereeritud. Ühe kuriteo erinevad episoodid tuleb süüdistuses esitada kronoloogilises järjekorras. Süüdistusakt peab vastama eesti kirjakeele normile, kus süüdistuse osas vältida pikkade, mitmeastmeliste ja mahuka informatsiooniga lausete kasutamist.
20. Süüdistusakti lõpposas esitada prokuratuuri karistusõiguslik hinnang süüdistuse sisus kirjeldatud teole kuriteo toimepanemise ajal kehtinud KarS redaktsiooni alusel ja lisades ka süüdistuse esitamise ajal kehtiva KarS redaktsiooni viide. Süüdistuse kvalifikatsioon esitada „Süütegude „Karistusseadustiku“ järgi kvalifitseerimise juhendi“ alusel.
21. Sõltuvalt esitatava süüdistuse olemusest ja süüdistatavate isikutest võib prokurör valida, kas ta lisab kohtusse kutsutavate tunnistajate nimekirja ka nende kontaktandmed või mitte.

22. Süüdistusaktid allkirjastada eelistatavalt digiallkirjaga.

23. Süüdistusakti koostamisel lähtuda prokuratuuri teabehalduskorras kehtestatavate mallide järgi (lehekülje numbrid, kirja suurus, reavahe, font, lehekülje veerised jne), vältides akti koostamisel üleliigseid rõhutusi teksti märkimisel boldis, joonituna, kaldkirjas jne.

[Loe kogu analüüsi SIIT](#) [49]

□

Lingid

- [1] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2018/riigi-peaprokurori-poordumine>
- [2] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2018/prokuratuuri-vaartused-ja-strateegilised-eesmargid>
- [3] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2018/prokuratuuri-tegevus-2018-aastal>
- [4] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2018/lahisuhtevagivalla-kuritegudes-labiviidud-kriminaalmenetluste-analuus>
- [5] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2018/uldmenetluse-suudistusaktide-analuus>
- [6] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2018/oiguslikud-probleemid-psuhhiaatrilise-sundravi-kohaldamise-menetluses>
- [7] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/2028%23comment-form>
- [8] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2018/pohja-ringkonnaprokuratuur>
- [9] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2018/viru-ringkonnaprokuratuur>
- [10] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2018/laane-ringkonnaprokuratuur>
- [11] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2018/louna-ringkonnaprokuratuur>
- [12] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2018/2018-riigiprokuratuuri-jarelevalveosakonnas>
- [13] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2018/2018-riigiprokuratuuri-suudistusosakonnas>
- [14] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2018/prokuratuuri-aasta-numbrites>
- [15] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2018/millised-koige-mojukamad-lood>
- [16] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2018/rahvusvaheline-koostoo>
- [17] <https://www.prokuratuur.ee/et/prokuratuuri-aastaraamat-2018/prokuratuuri-aastaraamat-2017>
- [18] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/2013%23comment-form>
- [19] <https://www.prokuratuur.ee/>
- [20] <https://www.prokuratuur.ee/prokuratuuri-aastaraamat-2018>
- [21] <https://www.prokuratuur.ee/sites/www.prokuratuur.ee/files/elfinder/LSV%20anal%C3%BC%C3%BCs%202018.pdf>
- [22] <https://www.prokuratuur.ee/sites/www.prokuratuur.ee/files/elfinder/K-V-kokkuvote.PDF>
- [23] https://www.prokuratuur.ee/sites/www.prokuratuur.ee/files/elfinder/aastaraamatu-failid/Oiguslikud_probleemid_pshuhiaatrilise_sundravi_kohaldamise_menetluses_2018.pdf
- [24] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/2020%23comment-form>
- [25] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/2012%23comment-form>
- [26] <https://www.prokuratuur.ee/sites/www.prokuratuur.ee/files/elfinder/ohvri%20%C3%B5igused%203.0.docx>
- [27] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/2035%23comment-form>
- [28] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/2034%23comment-form>
- [29] <https://www.riigiteataja.ee/kohtulahendid/detailid.html?id=220610463>
- [30] <https://leht.postimees.ee/4334699/ajalooline-hetk-fentanuliari-pandi-seisma>
- [31] <https://www.riigiteataja.ee/kohtulahendid/detailid.html?id=217690556>
- [32] <https://www.riigiteataja.ee/kohtulahendid/detailid.html?id=236325324>
- [33] <https://www.riigiteataja.ee/kohtulahendid/detailid.html?id=237443788>
- [34] <https://www.riigiteataja.ee/kohtulahendid/detailid.html?id=230860285>
- [35] <https://www.tai.ee/et/instituut/pressile/uudised/4316-eelmisel-aastal-suri-narkootikumide-uledoosi-tottu-110-eesi-elanikku>
- [36] http://www.emcdda.europa.eu/countries/drug-reports/2018/estonia_en
- [37] <https://www.riigiteataja.ee/kohtulahendid/detailid.html?id=237038976>
- [38] <https://www.ohtuleht.ee/917191/fotod-ja-video-apardunud-narkoari-toi-virumaa-pattidele-topeltkaristuse>
- [39] <https://www.riigiteataja.ee/kohtulahendid/detailid.html?id=235545889>
- [40] <https://www.riigiteataja.ee/kohtulahendid/detailid.html?id=220170944>
- [41] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/2022%23comment-form>
- [42] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/2015%23comment-form>
- [43] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/2014%23comment-form>
- [44] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/2019%23comment-form>
- [45] <https://www.prokuratuur.ee/prokuratuuri-aastaraamat-2017>
- [46] <https://www.prokuratuur.ee/sites/www.prokuratuur.ee/files/elfinder/Prokuratuuri%20tegevus%202018%20aastastatistika.pdf>
- [47] <https://www.prokuratuur.ee/et/user/login?destination=node/2021%23comment-form>
- [48] <https://www.prokuratuur.ee/sites/www.prokuratuur.ee/files/elfinder/%C3%95iguslikud%20probleemid%20ps%C3%BChhiaatrilise%20sundr>
- [49] <https://www.prokuratuur.ee/sites/www.prokuratuur.ee/files/elfinder/%C3%9CIdmenetluse%20s%C3%BC%C3%BCdistusaktide%20anal%C3>